

(ตำราบอกไฟ ตำราผสมปูน ตำราผสมหาง ตำราน้ำเต้า-น้ำหมึก-น้ำคาบ)

สัพพะตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

มัตถกัณฑ์ ๑๑ มัจจุ ๑๖

ดิเรก อินจันทร์ (ผู้ปริวรรต)

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

กันยายน ๒๕๖๓

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

(ผู้ปริวรรต)

កំណែប្រែ ២៥៦៣

สัพพะตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบลานและพับสา)

สัพพะตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบลานและพับสา)

၁၅၁၁၁၁၁၁၁၁၁၁၁၁

เรียบเรียง ดิเรก อินจันทร์

ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชานาฏ สิตานุรักษ์
 อาจารย์ ดร.ธรรศ ศิริรัตนบัลล์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทร คำยอด

ผู้ประสานงาน ภาวัต ณ สุนทร ปนัดดา โตคำนุช

ศิลปกรรมสิ่งพิมพ์ วีรพิชญ์ หิมารัตน์ วรวิทย์ ผัดเป่า

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๓

จำนวนที่พิมพ์ ๔๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์แสงศิลป์ ๑๙๕ ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ
 อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

ผู้จัดพิมพ์ สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 ๒๐๒ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัด
 เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐ โทรศัพท์ ๐๕๓-๘๘๕๘๖๐

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ดิเรก อินจันทร์

สัพพะตำราสลาล้านนา (ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบลานและพับสา)
เชียงใหม่: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่,
๒๕๖๓. ๘๔ หน้า.

1.ตำราช่าง -- ไทย 2.ปริวรรตอักษร I.ชื่อเรื่อง

องค์ความรู้ของช่างล้านนาในการทำบั้งไฟ ผสมปูน ผสมชาด ผสมสี-
น้ำหมึก และน้ำเคลือบเครื่องปั้นดินเผา ที่บันทึกในคัมภีร์ไบลานและพับสา

ISBN 978-616-7669-71-7

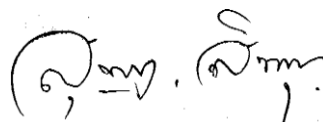
ปกหน้า- “ตำราชะทาย-ตำราบอกไฟ” พับสาสำนักวิชาการ มจร.เชียงใหม่

คำนิยม

พันธกิจหลักอย่างหนึ่งของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ คือการนำองค์ความรู้ที่บันทึกในคัมภีร์ใบลาน พับสา หรือเอกสารโบราณชนิดต่างๆ มาปริวรรตและเผยแพร่ เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา อาจารย์ นักวิจัย หรือผู้สนใจทั่วไป นำไปใช้ประโยชน์

หนังสือ “สัพพะตำราสลาล้านนา (ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)” เป็นหนังสือที่รวบรวมองค์ความรู้ของสล่า หรือช่างล้านนาที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำบั้งไฟ การผสมปูน การผสมชาด การผสมน้ำแต้ม - น้ำหมึก และน้ำเคลือบเครื่องปั้นดินเผา ซึ่งเป็นผ่านการศึกษาทดลอง ประยุกต์ และการนำมาใช้จริง แต่องค์ความรู้เหล่านั้นวันจะสูญหายไปตามกาลเวลา

ในนามของผู้บริหาร ขอขอบคุณผู้เรียบเรียงที่ได้นำข้อมูลที่น่าสนใจเช่นนี้มาเผยแพร่ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา ศิลปวัฒนธรรมล้านนา ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้หรือต่อยอดเพื่อสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชานาฏ สิตานุรักษ์)

ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สัพพะตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

คำนำ

หนังสือ “สัพพะตำราสลาล้านนา” ได้รวบรวมสรรพตำราหรือองค์ความรู้ทางงานช่างและศิลปะของชาวล้านนาจากคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอื่นๆ โดยเอกสารเหล่านี้จะพบทั้งตำราที่เป็นองค์ความรู้โดยตรง หรือตำราที่ผสมผสานระหว่างองค์ความรู้และความเชื่อเข้าด้วยกัน โดยหนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นที่ตำราหรือวิชาความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาโดยตรง ได้แก่ ตำราทำบั้งไฟ ตำราผสมปูน ตำราผสมชาด ตำราน้ำเคลือบ และตำราน้ำหมึก-น้ำแต้ม เนื้อหาในแต่ละตอนของหนังสือเล่มนี้ จะประกอบด้วย

๑) ภาพถ่ายต้นฉบับ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพเอกสาร อักษรวิธี และรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกัน

๒) ข้อความอักษรธรรมล้านนา ที่จัดวรรคตอน ปรับแก้อักษรวิธี แทรกสัญลักษณ์ และพิมพ์ด้วยอักษรธรรมล้านนา (LN CMRU95) เพื่อให้อ่านได้ง่ายสามารถใช้เป็นแบบฝึกอ่านสำหรับผู้ที่เคยเรียนอักษรธรรมล้านนามาแล้ว แต่ไม่สันทัดในการอ่านจากเอกสารต้นฉบับ

๓) ข้อความปริวรรต ที่ถ่ายทอดจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย โดยใช้หลักเกณฑ์การปริวรรตแบบเทียบอักษร ปรับอักษรวิธี และปรับคำศัพท์บางคำเพื่อให้คนทั่วไปอ่านได้ง่ายขึ้น และมีคำอธิบายศัพท์ไว้ในเชิงอรรถ

การเลือกนำตำราต่างๆ ของสล่าหรือช่างล้านนามาปริวรรตนี้ มุ่งหวังให้คนทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญขององค์ความรู้ที่มีการบันทึกไว้ในคัมภีร์ใบลาน พับสา หรือเอกสารโบราณต่างๆ และหวังให้ผู้ทำงานด้านนี้นำไปใช้อ้างอิง สืบทอด หรือประยุกต์ใช้ต่อไป

ดิเรก อินจันทร์

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

หนังสือเล่มนี้ได้คัดเลือกตำรา หรือองค์ความรู้เกี่ยวกับการประดิษฐ์สิ่งของ หรืองานศิลปะซึ่งมีลักษณะเป็นความรู้ทางเคมี ที่บันทึกในคัมภีร์ใบลานและพับสา ได้แก่ 1) ตำราทำบั้งไฟ (บั้งไฟจรวด ไฟพะเนียง พลุ บั้งไฟเทียนหรือไฟเย็น และ ตะโปกหรือบั้งไฟซังร้อง) จำนวน 9 ฉบับ 2) ตำราผสมปูน จำนวน 7 ฉบับ 3) ตำราผสมชาต จำนวน 2 ฉบับ 4) ตำราผสมสี 1 ฉบับ ตำราทำน้ำหมึก 1 ฉบับ และ 5) ตำราทำน้ำเคลือบเครื่องปั้นดินเผา 1 ฉบับ โดยแต่ละฉบับจะมีหลายสูตร ซึ่งกล่าวถึงส่วนประกอบที่สำคัญ ขั้นตอนการเตรียม และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น พบว่าตำราเหล่านี้มักเขียนแทรกไว้ในเนื้อหาเรื่องอื่น เขียนเพิ่มในส่วนท้ายหรือที่ว่างในเอกสาร ยังไม่พบตำราที่รวบรวมองค์ความรู้เหล่านี้ไว้เฉพาะ

เนื้อหาในเล่ม ประกอบด้วยความนำ 1) ภาพเอกสารต้นฉบับ เพื่อให้เห็น รูปอักษรและอักขรวิธีที่หลายหลายจากต้นฉบับ 2) ข้อความอักษรธรรมล้านนา เพื่อให้เป็นแบบฝึกอ่านอักษรธรรมล้านนาจากข้อความที่พิมพ์ด้วยอักษรธรรม ล้านนาซึ่งบูรณภาษาแล้ว และ 3) ข้อความที่ปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนาเป็น อักษรไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลทั่วไป ที่ไม่สามารถอ่านอักษรธรรม ล้านนาได้ โดยมีคำอธิบายศัพท์ในแต่ตำราด้วย หนังสือเล่มนี้จึงน่าจะเป็นประโยชน์ ต่อผู้ศึกษาล้านนาคดี และช่างหรือผู้ที่ทำงานด้านศิลปะนำไปอ้างอิง สืบทอด หรือนำไปประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน

สัพพะตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	จ
ความนำ	ซ
ตำราบอกไฟ	๑
ตำราผสมปูน	๒๕
ตำราผสมชาด	๓๗
ตำราน้ำแถม-น้ำหมึก	๔๓
ตำราน้ำเคลือบ	๔๘
บรรณานุกรม	๕๔
ภาคผนวก	๕๗

ความนำ

หนังสือ “ศัพท์ตำราสลาล้านนา (ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)” มุ่งนำเสนอตำราของช่างที่ได้บันทึกไว้ ซึ่งเนื้อหาของแต่ละตำราจะมีสำนวนหรือเนื้อหาที่กระชับ ผู้บันทึกคงจะบันทึกไว้กันลืมน แต่เนื้อหาหรือรายละเอียดปลีกย่อยคงเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละท่าน และจะพบตำราเหล่านี้ส่วนมากจะมีการเขียนแทรก หรือเพิ่มเติมจากการบันทึกเนื้อหาเรื่องอื่นๆ

นอกจากตำราที่นำมาพิมพ์เผยแพร่ในหนังสือเล่มนี้แล้ว ยังพบว่ามีตำรางานช่างอื่นๆ เช่น ตำราสร้างพระพุทธรูป สร้างวิหารหรือเจดีย์ ตำราสร้างบ้าน ตำราสร้างกลอง และตำราเล่นแร่แปรธาตุ ฯลฯ ผู้เรียบเรียงไม่ได้นำเสนอไว้ในที่นี้ แต่จะหาโอกาสเผยแพร่ในโอกาสต่อไป

องค์ความรู้หรือตำราการทำบั้งไฟ ตำราผสมปูน ตำราผสมชาด ตำราน้ำเคลือบ และตำราน้ำหมึก-น้ำแต้มนี้ มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวกับวิถีชีวิต งานศิลปกรรม ความเชื่อ และประเพณีของชาวล้านนาอย่างยิ่ง เนื้อหาในตำราเหล่านี้ยังทำให้เห็นถึงสำนวนภาษา ความแพร่หลาย วัสดุ ขั้นตอน และเทคนิคเฉพาะในเรื่องต่างๆ

เนื้อหาของตำราสลาล้านนา

๑) ตำราบอกไฟ

คำว่า “บอกไฟ” ในภาษาล้านนา จะมีความหมายกว้าง โดยทั่วไปจะหมายถึงการนำเชื้อเพลิงตอกใส่กระบอกไม้ไผ่แล้วจุดชนวนเพื่อให้พุ่งขึ้นไปบนท้องฟ้า แต่ยังมีชื่อเฉพาะของบอกไฟแต่ละประเภท เช่น บอกไฟดอก (บอกไฟขวิ) บอกไฟขึ้น (บั้งไฟ) บอกไฟดาว (พลุ) บอกไฟช้างแสน (บอกไฟช้างร้อง) และบอกไฟเทียน เป็นต้น โดยใช้ “เผ่า” เป็นแรงขับหรือทำให้เกิดประกาย ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือดินไฟ (ดินประสีว) และถ่าน และส่วนผสมอื่นๆ ที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาหรือลักษณะที่พิเศษ เช่น มาด (กำมะถัน) เป็นต้น

ศัพท์ตำราสล้าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

“ตำราบอกไฟดอก” หรือ “บอกไฟขวี” คือไฟพะเนียง เป็นดอกไม้เพลิง ที่นำดินปืนและส่วนผสมอื่นๆ มาตอกในกระบอกไม้หรืออัดในหม้อดิน แล้วจุด เพื่อให้เกิดประกายพุ่งออกเป็นข้อ เมื่อจุดในเวลากลางคืนจะมีแสงสว่างสวยงาม ส่วนผสมสำคัญของบอกไฟดอก คือดินไฟ ขาง มาด และถ่านไฟ ตำราบอกไฟดอก แต่ละสูตรจะมีส่วนผสมแตกต่างกันไป มีชื่อเรียกสีและลักษณะของพุ่มประกายไฟ ด้วย เช่น ดอกบัวพันชั้น ดอกพุดพันชั้น ดอกบุญนาค ดอกแก้ว (พิกุล) ดอกเอื้อง ดอกช่ำ (พิลังกาสา) ดอกพุย (กระโดน) และดอกโมกขาว บางตำรายังระบุว่าใช้น้ำมันมะพร้าว น้ำมันงา หรือสุรา มาผสมส่วนผสมต่างๆ ขณะที่ตอกอัด นำคราบงู เปลือกกระเทียม และผลกำจัด มาผสมด้วย เทคนิคสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ตำแหน่งของการเผาไหม้เช่น ปลายกระบอก กลางกระบอก หรือก้นกระบอก โดยขณะตอกส่วนผสมลงกระบอกไม้ไผ่ จะนำแท่งเหล็กสอดไว้อยู่ตรงกลาง แล้วถอดออกเมื่อตอกเสร็จแล้ว ทำให้มีรูกลวงตรงกลางเพื่อหย่อนชนวนให้เกิดการเผาไหม้

“บอกไฟขึ้น” หรือ “บอกไฟใหญ่” คือบั้งไฟที่จุดให้พุ่งขึ้นไปบนท้องฟ้า โดยตัดกระบอกไม้ไผ่มาบรรจุดินปืน ปิดหัวท้ายแล้วนำไปมัดติดกับลำไม้ไผ่ยาว เมื่อจุดชนวนจากด้านล่างของกระบอกไม้ไผ่ บั้งไฟจะพุ่งขึ้น โดยมีลำไม้ไผ่ยาวทำหน้าที่เป็นหางควบคุมทิศทาง มีชื่อเรียกบอกไฟตามน้ำหนักของดินปืน คือ บอกไฟขึ้น บอกไฟหมื่น และบอกไฟแสน เป็นต้น

ตำราบอกไฟขึ้น หรือบั้งไฟที่พบ จะบอกถึงขนาดของกระบอกไม้ไผ่ที่นำมาบรรจุดินปืน แล้วนำมาคำนวณหาตำแหน่งที่จะบรรจุดินปืน และตาดหรือดินที่อัดแน่นปิดส่วนหัวและท้ายกระบอก การเลือกใช้เฝ้าหรือดินปืนสูตรต่างๆ และตำแหน่งที่จะให้บอกไฟนั้นเริ่มประทุหรือจุดระเบิด

“บอกไฟดาว” คือพลุ เป็นดอกไม้ไฟที่จุดแล้วดินไฟจะขับให้ก้อนดินไฟที่ทำเตรียมไว้พุ่งขึ้นไปแล้วจุดระเบิดบนท้องฟ้า พบว่ามีทั้งเป็นการตอกอัดให้แน่นแล้วนำไปคลุกกับมาด (กำมะถัน) และการนำดินไฟไปหล่อไว้ในวงฝ้ายก่อนที่จะจุด เพื่อให้เกิดเสียงดังและประกายไฟอันสวยงาม

“บอกไฟข้างแสน” หรือ “บอกไฟข้างร้อง” เป็นบั้งไฟที่ไม่ได้พุ่งขึ้นไปบนอากาศหรือพ่นประกายไฟ แต่จะอาศัยแรงอัดจากการเผาไหม้ดินไฟพุ่งออกจากกระบอกไม้แล้วเกิดเสียงออกมาเหมือนข้างร้อง

“บอกไฟเทียน” คือ บอกไฟที่มีลักษณะคล้ายรูป คือนำดินไฟมาพอกติดก้านไม้ จุดแล้วจะมีเกิดแสงประกายตามก้านไม้นั้น มีทั้งที่ทำเป็นก้านเดียว หรือทำเป็นพุ่ม โดยแบบพุ่มนี้จะทำก้านยาวๆ และอ่อนให้แกว่งไปมาได้

๒) ตำราผสมปูน

ชาวล้านนาเรียก ปูนฉาบ หรือปูนปั้นว่า “สะทาย” และมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “สะทายจีน” มีส่วนผสมที่สำคัญ คือ ปูนขาว และทราย โดยมีส่วนผสมอื่นๆ หรือน้ำประสาน ได้แก่ ขี้เถ้าก้านกล้วย อิฐบดละเอียด กล้วย น้ำอ้อย น้ำหน้ำ (น้ำต้มหนังสัตว์) น้ำมันยาง น้ำมันละหุ่ง น้ำข้าว ยางมะตูม น้ำเปลือกโก น้ำเปลือกมะตูม และน้ำเปลือกมะแง พบสูตรผสมปูนสำหรับใช้ในงานช่างต่างๆ โดยเฉพาะงานปูนปั้น เช่น ฐานชุกชี เป็นต้น

สูตรการผสมปูนที่พบนี้มีทั้งที่บอกเฉพาะส่วนผสม และสูตรที่บอกรายละเอียดในการเตรียมด้วย เช่น การนำปูนขาวและทรายมาผสมกับน้ำประสานคนแล้วทิ้งไว้หลายๆ วัน หรือนำไปตากแดด แล้วนำมาบดให้เป็นผงละเอียดอีกครั้งก่อนจะไปปั้นหรือตีดินนึ่ง และพบว่าก่อนการนำปูนปั้นไปตีดินนึ่ง จะต้องเตรียมพื้นผิวโดยใช้น้ำโกทาาก่อนด้วย

๓) ตำราผสมชาด

“หาง” หรือ “ชาด” เป็นธาตุวัตถุที่มีสีแดง ใช้ทาประดับตกแต่งอาคาร ศิลปวัตถุ หรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อให้มีความคงทนและสวยงาม

ตำราผสมชาด มีส่วนประกอบสำคัญ คือ ชาด ยางรัก และน้ำมัน โดยแต่ละสูตรจะให้ผลที่แตกต่างกัน คือสีแดงดอกทอง สีแดงดอกขบา สีแดงดอกขี้กา สีแดงคล้ายลูกตำลึง และสีม่วงทองอ่อน เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบตำราผสมให้เกิดสีเขียวแก่ (สีเขียวหัวเป็ด) และสีเหลืองด้วย

ศัพท์ตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

๔) ตำราทำน้ำแต้ม-น้ำหมึก

คำว่า “น้ำแต้ม” คือสีสำหรับระบายภาพจิตรกรรม หรือน้ำยาทาพื้นผิว ตำราน้ำแต้มเป็นตำราสำหรับงานจิตรกรรมเป็นหลัก ตำราระบุว่าให้นำผลคนทา ผลสมอ ผลมะขามป้อม บดกับน้ำอ้อยและน้ำตาล แล้วนำสิ่งของหรือสมุนไพรอื่นๆ มาผสมให้เกิดสีต่างๆ คือ สีดำ เหลือง เขียวเข้ม และสีแดงก่ำ หากต้องการให้สีหรือน้ำแต้มที่ทาแล้วติดทน ให้เอาเปลือกหอยญ่น้ำแต้มนั้นด้วย หากจะนำทาหรือวาดสีบนแผ่นผ้า ต้องซักผ้านั้น 3 รอบ แล้วจึงนำไปชุบแป้งข้าวก่อนที่จะนำมาทา ส่วนสีหรือน้ำเคลือบที่ทาพื้นผิว ให้นำหนังควายมาต้ม

ส่วนน้ำหมึก คือสีที่ใช้ในการเขียนอักษร เช่น เขียนใส่พับสา หรือหมึกสำหรับสักยันต์ เป็นต้น โดยนำดีหมู ดีวัว น้ำหอมเกี้ยว (กะเม็ง) ญ่าน้ำหมึก และเขม่าจากก้นหม้อแกง มาผสมกัน

๕) ตำราน้ำคาบ

“น้ำคาบ” หรือ “น้ำกาบ” คือส่วนผสมที่ใช้เคลือบผิวเครื่องปั้นดินเผา ก่อนนำไปเผา ซึ่งจะทำให้เครื่องปั้นดินเผานั้นมีความแข็งและแกร่งกว่าการเผาแบบธรรมดา ภาชนะที่นิยมทาน้ำคาบก่อนนำไปเผา ได้แก่ ถ้วย จาน ชาม ไหเกลือ หม้อแช่ข้าว กาน้ำ และแจกัน เป็นต้น

ตำราน้ำเคลือบ มีส่วนผสมสำคัญ คือ ชิน (ตะกั่ว) และหินผุ โดยนำตะกั่วมาคั่วแล้วบดให้เป็นผง ผสมกับผงละเอียดจากหินชนิดหนึ่ง โดยใช้น้ำธรรมดาเป็นน้ำประสาน ใช้ปึกไก่ชุบแล้วทาภาชนะนั้นก่อนที่จะนำไปเผา โดยเตาเผานั้นจะก่อให้เกิดกลิ่นเหมือนบ่อน้ำ นำภาชนะที่ทาน้ำเคลือบไว้ใส่ลงไป เว้นช่องสำหรับสูมไฟไว้ เริ่มเผาด้วยไฟอ่อนๆ ก่อน 1 วัน แล้วจึงสูมด้วยไฟแรง โดยต้องสังเกตดูเหลวไฟ หากเปลวไฟยังเป็นสีเขียว แสดงว่ายังไม่สุก หากเป็นสีขาว แสดงว่าสุกดีแล้ว

ต้นฉบับระบุว่าเป็นสูตรที่ช่างย่านประตูช้างเผือกเมืองเชียงใหม่ใช้กัน โดยสืบทอดจาก “เจ้าใหม่คำนวน” ซึ่งเป็นเจ้านายจากเมืองเชียงตุง ที่มาอยู่ที่บ้านดงขี้เหล็ก

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ ประกอบด้วยภาพถ่ายต้นฉบับ ข้อความที่พิมพ์ด้วยอักษรธรรมล้านนา และข้อความที่ปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย ผู้เรียบเรียงจึงขอชี้แจงให้ผู้อ่านได้ทราบถึงแนวคิดและวิธีจัดรูปแบบหนังสือ ดังนี้

๑) **ภาพถ่ายต้นฉบับ** – แต่ละตำรา จะนำภาพถ่ายต้นฉบับบางส่วนมาแทรกไว้ พร้อมกับระบุแหล่งที่มาของเอกสาร เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นสภาพ อักษรหรือเนื้อความที่ปรากฏในต้นฉบับ ส่วนภาพเอกสารฉบับเต็มจะอยู่ในส่วนของภาคผนวก

๒) **ข้อความอักษรธรรมล้านนา** – นำข้อความที่ปรากฏในเอกสารต้นฉบับมาพิมพ์ด้วยแบบอักษรคอมพิวเตอร์ (LN_CMURU95) โดยจัดวรรคตอนใหม่ ปรับอักษรวิธี อักษรควบกล้ำ ตัวสะกด และเพิ่มเครื่องหมายวรรณยุกต์ให้สะดวกในการอ่าน และสามารถใช้เป็นแบบฝึกอ่านสำหรับผู้เรียนอักษรธรรมล้านนามาแล้ว

๓) **ข้อความปริวรรต** – เป็นการปริวรรตอักษรธรรมล้านนาเป็นอักษรไทย โดยใช้หลักเกณฑ์การปริวรรตแบบเทียบอักษร เพื่อรักษารากศัพท์และเสียงไว้ แต่มีการปรับอักษรวิธี อักษรควบกล้ำ ตัวสะกด และเครื่องหมายวรรณยุกต์เพื่อสะดวกในการอ่าน เช่น ไฉ (ไพ) ปรับเป็น ไป, ะ (คั) ปรับเป็น กั, ะ (เหอะ) ปรับเป็น เทอะ รวมถึง การคงตัวเลขให้เป็นไปตามที่ปรากฏในเอกสารสารเป็นต้น พร้อมกับทำคำอธิบายคำศัพท์ไว้ในเชิงอรรถของแต่ละหน้า

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ចំណងជើង

សំណួរ

តំណភ្ជាប់

ศัพท์ดาราสล้าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและปัปสา)

[illegible]

รหัส PNTMP 070121007 00)

- ခြံ၍ အကူ ၆ ခု၊ မဉ္ဇူ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၆ ခု၊ နိပုတ္တန် ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၇ ခု၊ ပဉ္စ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၇ ခု၊ ၆ ပဉ္စ နိဗ္ဗာနပုဏ္ဏိ ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၁၁ ခု၊ ၁ နိဗ္ဗာနဗျာကိန္ဒ ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၂ ခု၊ နိဗ္ဗာနမဂ္ဂ ၁။
- ခြံ ၆ ခု၊ အကူ ၇ ခု၊ ဝံဒ ၆ ခု၊ နိဗ္ဗာနဂေဟိ ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၁၁ ခု၊ မဉ္ဇူ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၇ ခု၊ ပဉ္စ နိဗ္ဗာနဗျာကိန္ဒ ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၄ ခု၊ ၇ ပဉ္စ ၁၁ ခု၊ ပဉ္စ ဝံဒ ၂ ခု၊ ၇ ပဉ္စ နိဗ္ဗာနနိဗ္ဗာ ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၄ ခု၊ မဉ္ဇူ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၁၁ ခု၊ နိဗ္ဗာနဗျာ ၁။
- ခြံ ၆ ခု၊ ၆ ပဉ္စ အကူ ၂ ပဉ္စ ဝံဒ ၁၁ ခု၊ နိဗ္ဗာနဗျာကိန္ဒ ၁။
- ခြံ၍ အကူ ၁၁ ခု၊ မဉ္ဇူ ၁၁ ခု၊ ဝံဒ ၁၁ ခု၊ နိဗ္ဗာနဗျာကိန္ဒ ၁။
- တံသတေဂေဟိ ၁။

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราไฟดอก^๑

- ๑ ดินพัน ขาง 6 ร้อย มาด ๓ ร้อย ถ่าน ๒ ร้อย ชื่อบัวพันชั้น ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 7 ร้อย 5 บาท มาด 4 ร้อย ถ่าน 5 ร้อย ๒ บาท ชื่อดอกบุณนาค ฯ
- ๑ ดินพัน ขางพัน มาด 3 ร้อย ถ่านร้อย 1 ชื่อดอกพุดพันชั้น ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 6 ร้อย ถ่าน 2 ร้อย ชื่อดอกม่วง ฯ
- ๑ ดิน 6 ร้อย ขาง 7 ร้อย ถ่าน 6 ร้อย ชื่อดอกแก้ว ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 3 ร้อย มาด 3 ร้อย ถ่านร้อย 5 บาท ชื่อดอกเอื้อง ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 4 ร้อย 5 บาท มาด ร้อย 5 บาท ถ่าน 2 ร้อย 5 บาท ชื่อดอกขำ ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 4 ร้อย มาดพัน ถ่าน 3 ร้อย ชื่อดอกพุย ฯ
- ๑ ดิน 6 ร้อย 6 บาท ขาง 2 บาท ถ่านร้อย ชื่อดอกจิ้งกอร์ ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 3 ร้อย มาด 3 ร้อย ถ่านพัน ชื่อดอกมอกขาว ฯ ตำราไฟดอก ฯ

^๑ คำศัพท์

ดิน, ดินไฟ - ดินประสีว	มาด - กำมะถัน	ขาง - เหล็กหล่อ
ดอกพุด - ดอกพุดซ้อน	ดอกแก้ว - ดอกพิกุล	ดอกขำ - ดอกพื้งกาสา
ดอกพุย - ดอกกระโดน	ดอกจิ้งกอร์ - บัวจงกล	ดอกมอก - ดอกโมกขาว
ดอกมอกขาว - ดอกโมกขาว		

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

[illegible]

บ้านไชยสถาน ต.ไชยสถาน อ.สารภี จ.เชียงใหม่)

● တံခါးပူစင်ဆေးက ဟိုဉာဏ်နဲ့ ကြံ့ခိုင်မှု မရှိဘဲ ၃ မျှ
ငိုမိဟူ၍ ငိုမိက မသန်စွမ်း ဖြစ်နေပါသည်။

- သက်သေခံ ၅၅

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

ឆ្នាំ ១០០០ ឆ្នាំ ២០០០ មធ្យម ៣០០ ឆ្នាំ ៤០០ គិតចេញពីឆ្នាំ ១៩៧៥

ဟိန္ဒဝဇ္ဇနုဗျမဉ္ဇနုဗျဟိန္ဒုဗျ လွမ်းဟေ့ဟိန္ဒဝဇ္ဇနုဗျ
 မာမိမိပဉ္ဇနုဗျဟိန္ဒုဗျ နုဗျလွမ်းလွေ လွေလွေလွေဟိန္ဒုဗျ ၃
 လွေလွေ လွေလွေမာမိမိပဉ္ဇနုဗျဟိန္ဒုဗျ လွေလွေ ၄
 နုဗျလွေ ၅

ศัพท์ตำราสล้า่านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราบอกไฟดอก^๑

๑ ตำราบอกไฟดอก หื้อเอาหางพัน ดินพัน มาด 3 ร้อย น้ำมันหมาก
พลั่ว น้ำมันงา สุราหด คราบหอม คราบงู หมากแขวน ฯ

คันประหนมดิบ เคล้า 4 ปลาย 6 ฯ

คันประหนมสุก เคล้า 4 ปลาย 7 ฯ

เมื่อจักประหนมสุก คันชี้ข้างแล้ว หื้อตกเป็น 3 พุ่น ฯ

พุ่นหัวที่ หื้อเอามาตรอกดู มอกเดียว ฯ

พุ่นถ้วน 2 หื้อเอยนกว่าพุ่นหัวที่น้อย 1 ฯ

พุ่นถ้วน 3 หื้อเอยนกว่าพุ่นถ้วน 2 น้อย 1 ฯ

ในมาดก็หื้อแปลงเป็น 3 พุ่น เหมือนหาง ฯ

จักเผาหื้อเอาท้องดินมาหักสาม เผาส่วน 1 ไว้ลุ่มสองส่วน ฯ

๑ สิทธิการ จักกล่าวตำราประหนมบอกไฟดอกก่อนแล ฯ

ดิน 1000 ขาง 6 ร้อย มาด 300 ถ่าน 10 ชื่อว่าพุดพันขึ้น ฯ

ดิน 1000 ขาง 300 มาด 300 ถ่าน 100 ชื่อดอกจังกอร์ ฯ

ดิน 1000 ขาง 1000 มาด 300 ถ่าน 22 ชื่อว่าบัวพันขึ้น ฯ

ดิน 160 ขาง 20 มาด 20 ถ่าน 10 ฯ

ดิน 1000 ขาง 1000 มาด 300 ถ่าน 10 ฯ

๑ คำศัพท์

หมากพลั่ว – มะพร้าว

หมากแขวน – ต้นกำจัด

พุ่น – ส่วน

ท้องดิน – ตาด

คราบหอม – เปลือกกระเทียม

ประหนม – ผสม

มอก-ขนาด, เกณฑ์

ชี้ – คั่ว

เอยน – เียน

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ดิน 1000 ขาง 300 มาด 300 ถ่าน 100 ชื่อว่าดอกมอนขาว ฯ

ดิน 600 ขาง 70 ถ่าน 60 ชื่อว่าดอกแก้ว ฯ

ดิน 1000 ขาง 300 มาด 300 ถ่าน 150 ชื่อว่าดอกเอื้อง ฯ

ดิน 1000 ขาง 450 มาด 250 ชื่อว่าดอกขำ ฯ

ดิน 1000 ขาง 400 มาด 100 ถ่าน 300 ชื่อดอกพุย ฯ

ดิน 1000 ขาง 2000 มาด 500 ถ่าน 300 ชื่อสมุทท์ตีฟองแล ฯ

หื้อเอาขางกับมาด สุนกันหื้อพับ แล้วใส่ไหหนึ่ง เอาหมากเขี่ยมาใส่ปากไห
หื้อสุก คั้นสุกแล้วใส่แถมแลเทื่อแลหน่วยหื้อพอ 3 เทื่อ แล้วปลดมาประหนม
กับถ่านแลดินไฟเทอะ งามแล ฯ ตำราบอกไฟ ฯ^๑

^๑ คำศัพท์

พับ - ทัว

หนึ่ง - นึ่ง

แลเทื่อแลหน่วย - ครั่งละลูก

ตำราบอกไฟดอก*

๑ ที่นี้จักกล่าวตำราบอกไฟดอกก่อน ๑ ให้อย่าขางให้ละเอียด ช่วยขางให้หมด แล้วขั้วขางให้ร้อน ปั่นเป็น 3 ส่วน ทือเอามาอยอดใส่ผ่อตู ๑

๑ อย่าง ๑ เป็นขวยมดง่าม ๑

๑ อย่าง ๑ เป็นดั่งเข้าบายไซ่ ๑

๑ อย่าง ๑ เป็นดั่งปีกแมงพู่ ๑

แล้วให้เอาดินไฟแลมาด แลขางเข้าสมกัน แล้วเอาน้ำมันงาตัดส่น้อย ก็คลิกขวีมะควี่ใส่ เอามะแข่น คราบงูใส่ อย่างใส่แกนใน ๑ เคล้าไม้ 3 ปลายไม้ 7 จีไม้แปด ๑

๑ เฝ่าแกนใน เอาเฝ่า 4 ดอกให้แน่น แล้วจอตาด แล้วหักไม้แปด ซี่เข้าไปถึงหัว เฝ่าแกนเมื่อเวลาจีให้เอาสายสะนุนซุกรู เฝ่าผงหลอลงจีเทอะ ๑

๑ ฟ้อนเราฟ้อน มาเป็นทุกข์ย้อนเพื่อบอกไฟขวี ให้ขึ้นดี ๆ ปูชาพระเจ้าบ้านเราแท้ เราได้เชื้อลองมา กัวันนีหนา กัวันนีนา ๑^๒

* คำศัพท์

อย่า – คลุกให้เข้ากัน ช่วยขางให้หมด – ขัดล้างเหล็กหล่อให้สะอาด

ขั้ว – คั่ว อยอด-หยอด

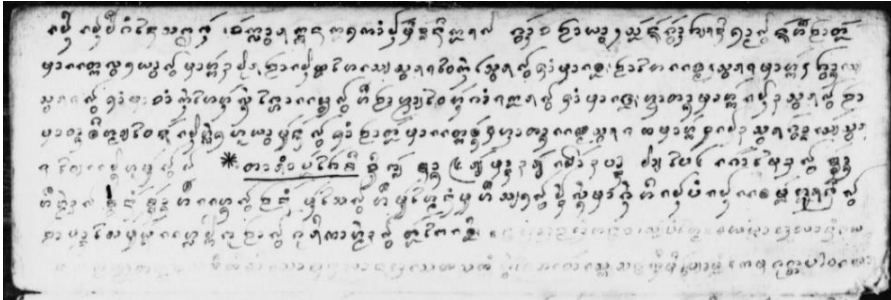
ขวยมดง่าม – ขุยหรือก้อนดินรุมดง่าม

เข้าบายไซ่ – ปั่นข้าวเหนียวปั้นที่มีไข่ติดอยู่ ปีกแมงพู่ – ปีกแมลงภู่

ซี่ – เเจาะรู สายชะนุน – ชนวน จี – จุด

^๒ บทคำร่าบอกไฟ ใช้ขั้วร้องเมื่อจุดบั้งไฟ

ຕຳລາບູຄາໄຕຂີ້

(ພັບສາ ວັດເວີຍ ຕ.ສ້ອມແຮດ ອ.ເຄີນ ຈ.ລຳປາງ
 รหัส PNTMP_039921007_00_182)

ຕຳລາບູຄາໄຕຂີ້

๑ ຕຳລາບູຄາໄຕຂີ້ ຊື່ຕັ້ງ ສຸດ ໒ ສົມ ໒ ສົມ ເພັດ ໒ ປູ
 ປູງໄທ ໒ ເລັກໄທ ໒ ລະສິດທິບຸນຂລ ສິດສິດທິເບື້ ລູໂງດັ່ງ
 ໃມ່ ລູທິບຸນໄທດັ່ງ ທິມງາ ລູປຸດ ມາດັ່ງ ທິເບື້ ປັບເບື້
 ມາດັ່ງ ລູໂງໄທໃມ່ ມາດັ່ງ ປັບເບື້ ທິເບື້ ປັບເບື້
 ມາດັ່ງ ລູໂງໄທໃມ່ ມາດັ່ງ ປັບເບື້ ທິເບື້ ປັບເບື້

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราบอกไฟขี้^๑

๑ ตำราบอกไฟขี้ ๑ ดินพั้น ขาง 9 ร้อย มาด 3 ร้อย เฝ้า 3 บาท ปลายไม้ 6 เกล้าไม้ 3 แล้วขั้วขางหื้อหมดแล ขั้วน้ำขั้วขางหื้อแห้ง แล้วเอาน้ำมันใส่ แล้วหื้อมันไหม้น้ำมันหื้อเสียง แล้วปลดลงมากนหื้อเอยน บ่เอยนแท้ มอกอูน แล้วเอามาใส่ มันยังแหล่ปึกฟู เอาแล้วคุริกาหมด แล้วตอกไปเทอะ ๑

^๑ คำศัพท์

บอกไฟขี้ – บอกไฟตอก	เสียง – หมด	เอยน – เย็น
มอกอูน – พอให้อูน	แหล่ – คล้า	คุริกา (บาลี. คุพิกา) – คลุกเคล้า

สัพพะตำราสลาล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราบอกไฟใหญ่^๑

๑ ลักษณะแปลงบอกไฟใหญ่ คือว่าตั้ง 2 พัน 3 พัน ขึ้นบนแพวหมื่นนั้น หื้อเอาโล้งรูหลังมาหัก 4 เอาก้อม 1 เอาไม้ 4 มาหัก 3 ก้อม เอาส่วน 1 เป็นไม้ 12 แลเอาไม้ 4 แพวหัว แล้วเอาไม้ 4 ถัดโล้งเอาไม้ 12 พามลงเทอะ ขับเสียงทองเผ่า เทอะ ๖ เอาทองเผ่ามาหักโล้ง แล้วหื้อวางปากเหล็กโล้ง ๑ 2 โล้ง 2 โล้งเก้ง ขับเสียงเทอะ ๖

๑ เผ่า 6 ใส่ทั้งหัว เผ่า 5 ใส่ทั้งก้น ในพันก็ดี 5 ร้อยก็ดีแล ๖ อันนี้จับ ๑ แล ๖ ตำรานี้วัดดอกคำได้ข้างหิน ๖

๑ ตำราบอกไฟมีดังนี้ หื้อเอาเผ่า 6 หื้อเอาไม้ 8 เป็นเหล็กเหยียด หื้อเอา ไม้ 12 พามไม้ 4 ไฟกินโล้ง 1 ลงมาโล้ง 3 โล้ง 4 โล้ง 5 ลง หื้อเอาตามบอกสั้นบอก ยาวเทอะ ๖ ค้นว่าเผ่า 5 หื้อเอาไม้สิบ 6 พามไม้ 4 ไฟกินโล้ง 1 เหมือนกันแล ๖ ตำราธูเจ้าอริยะ วัดศรีโคมคำ ะยาว ๖

๑ คำศัพท์

บอกไฟใหญ่ – บั้งไฟใหญ่ (บั้งไฟที่จุดเพื่อให้พุ่งขึ้นไป)

โล้ง – กระบอก (ไม้ไผ่) ก้อม – ท่อน, ส่วน แพว – ถึง

เผ่า 6 – เผ่าหรือดินประสีวที่มีส่วนผสมของดินไฟ 10 ถ่าน 6 กรัม

จับ, ขับ – จับ เทอะ – เติบ

วัดศรีโคมคำ ะยาว – วัดศรีโคมคำ จังหวัดพะเยา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและปัปสา)

၁။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၂။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၃။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၄။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၅။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၆။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၇။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၈။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၉။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။
 ၁၀။ ထာဝရဘုရားသည် ဤသို့ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။

รหัส DLNTM 051409036 00 008)

[illegible]

● ပဂ္ဂိယေက ဖေ ၄ ဂေက္ခိယေ ၁၂ ဓံဂေ ၄ ဂိလ္လိ န္ဗုသုဇ
ဇ္ဇေိ ၈ ၂၊ ဓပုဇ္ဈေိ ၁၈၈၊ ဝုပ္ပာယေကေ ဃဝ္ဗေ ၉၊ သုက ၁၀
သုကေိဇေ ၂။

● တံခာပူဂင်ဂေဟွံ ဖိဗ္ဗဉ်လ်တြာမေံ ၄ ဂေဟွံတြာမေံ ၁၂ ဂေဟွံ ၄ ဂေဟွံဗျဉ်သုဉ် ပဉ်ဗ္ဗေဉ်ဂဉ်ဉ်ဗ္ဗေ ၁၂ ဂေဟွံ ၂ ဂေဟွံဗ္ဗေ ၃ ဂေဟွံ ၃ ဂေဟွံဗ္ဗေဉ်ဗျဉ်သုဉ်ဗ္ဗေဉ် ဗေံ ၆ လ်။

● ဒီရည်စုံ ၆ ဌာနတို့ ဟိန္ဒူဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များအား ခွဲခြား
 လုပ်ဆောင်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းကို အကြောင်းပြဆို၍
 နိုင်ငံတော်အစိုးရအား အရေးယူဆောင်ရွက်ရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราบอกไฟใหญ่^๑

๑ ตำราบอกไฟใหญ่ มีสันนี้ เอาโล้งมาหัก 3 โล้ง ไว้ทั้งหัว 4 โล้ง ไว้ทั้งกัน ทำกลางหัก 3 ก้อม ค้นยาว หัก 5 ก้อม ค้นยาว 6 ก้อม ค้นยาวแท้ 7 ก้อม ไปใ้ๆ เทอะ อันนี้เป็นท้องเผ่าแล ฯ

๑ ปากเหล็ก ไม้ 4 ไฟกินไม้ 12 พามไม้ 4 โล้ง ขับสุดเทอะ ฯ ขับทุเจ้าคันทา วัดประตูลเหล็กแล ยาวก็ 9 สอก 10 สอกก็ได้ ฯ

๑ ตำราบอกไฟใหญ่ มีดังนี้แล เอาไม้ 4 ไฟกินเอาไม้ 12 พามไม้ 4 โล้ง ขับสุด ปากเหล็กวางโล้ง 1 2 โล้ง 2 โล้งเก้ง 3 โล้ง 3 โล้งเก้ง ขับสุดเทอะ ฯ เผ่า 6 แล ฯ

๑ องคะเผ่า 6 นั้น ค้นจีผ่อ หื้อฟังดูเหมือนดั่งแม่เผ้งหล่อนั้น ดังโซๆ แล ฯ เผ่า 6 ใส่ทั้งหัวลงเก้งซ้อน แล้วใส่เผ่า 12 เทอะ ฯ ขับทุเจ้าอินทะ ดอกคำใต้ ดีแล บเสียแล ฯ

^๑ คำศัพท์

เก้งซ้อน – เกินครึ่งหนึ่ง

ຕຳລາບູຮາໄຕເຢຣ-ບູຮາໄຕຂຸ-ບູຮາໄຕຂຸຕ

(ພັບສາ ວັດຕັນໂຫ ຕ.ເມືອງງ່າ ອ.ເມືອງ ຈ.ລຳພູນ
ສຳນັກຄຶລປະແລະວັດທນຮຣຣມ ມຫາວິທຳລຳຣາຊກຳກຳເຢື້ງໃໝ່)

ຕຳລາບູຮາໄຕເຢຣ

- ຕຳລາບູຮາໄຕເຢຣ ອີ່ມຮີລ ຊິໄຕຊັງ ໔ ປຶ້ງ ໒໒ ໐ ປຶ້ງ
ປັດຊັງປຶ້ງ ໑ ຊິໄຕຊັງປຶ້ງ ໑ ຯ

ຕຳລາໄຕຂຸ

- ຕຳລາໄຕຂຸ ຊິໄຕຊັງ ໒໒ ໒ ປຶ້ງ ດັ່ງເຂັ້ວ ໑ ດັ່ງເຂັ້ວ
ໃນຕັ້ງປັ້ງ ສັງຄັກປັ້ງຕັ້ງ ໒ ເຂັ້ວ ເຂັ້ວສັງຄັກ ໗

ຕຳລາບູຮາໄຕຂຸຕ

- ຕຳລາບູຮາໄຕຂຸຕ ສຸດຊັງ ໒໒ ໒ ປຶ້ງ ດັ່ງເຂັ້ວໃນຕັ້ງ
ສຸດຄັກຕາສຸດ ສັງຄັກ໒໒ສຸດ ສັງຄັກຕາສຸດຊິໄຕຊັງ ຊິໄຕຊັງ
ສຸດເຂັ້ວສັງຄັກ ດັ່ງເຂັ້ວໄຂ ໒ ປັ້ງໄຂ ໔ ລັ ຯ

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราไฟเทียน - บอກไฟดาว - บอກไฟดอก^๑

ตำราบอກไฟเทียน

๑ ตำราบอກไฟเทียนมีสันนี้แล ๑ ดินไฟ 2 ร้อย 4 บาท มาด 8 บาท
ปูนผงบาท ๑ ขี้ยาช่อบาท ๑ ๑

ตำราไฟดาว

๑ ตำราไฟดาว ดินไฟร้อย มาด 3 บาท ถ่านเฟื่อง ๑ น้ำเหล้าใส่พอปั้นได้
แล้วฝ้ายฟอง ห่อแล้วตาก 3 แดด เชื้อแล้วแล ๑

ตำราบอກไฟ

๑ ตำราบอກไฟดอก ขางร้อย มาด 3 บาท น้ำมันงา ใส่แล้วสูนคุริกาขาง
แล้วตำมาดลงสูน แล้วมาคุริกาดินไฟแล ดินไฟแลขางเท่ากันแล รุมนเคล้าไม้ 6
ปลายไม้ 4 แล ๑

๑ คำศัพท์

ขี้ยาช่อ – ยางไม้เต็ง

ฝ้ายฟอง – ยวงฝ้าย

คุริกา – คลุกให้เข้ากัน, ผสม

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราบอกขวี ปลิวไหวห้วน^๑

๑ ตำราบอกไฟขวี ไฟดอก จับปลิวไหวห้วน เอาดินไฟพัน 1 ขาง 3 ร้อย มาด 3 ร้อย น้ำมันงาตัด ถ่านเข้าขี้ 1 ร้อย คราบงู เปลือกหอมเทียม หมากแขวน ตัด หายควันแล ฯ ตำรานี้ เชื่อแล้ว ฯ

ตำราบอกไฟดาว

ตำราบอกไฟดาว บอกดาว จักปั้นลูก เอาดินไฟร้อย มาด 6 บาท ถ่าน 2 บาทเพื่อง ปูนผงตัดสลิ้ง 1 ตำเข้ากัน ตอกเปนลูก หื้อเผ่า 2 ใส่สายนวนน อยอดลง ปากบอกเทอะ ตำราพระครูแหลงแล ฯ ลองแล้ว ฯ

^๑ คำศัพท์

สายนวนน – ชนวน

อยอดลง – หย่อน, ปล่อยลงไป

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

ศัพท์ตำราสล้า่านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราบอกไฟข้างแสน^๑

- ๑ ไฟข้างแสน ฯ ยามสิบร่อน ขางสิบร่อน มาดร่อน ๑ ถ่าน 9 แถ้ ดอกขาว 5
ค้อนแล ฯ
- ๑ ไนยะ ๑ ยามร่อน ๑ ขางร่อน ๑ มาดแถ้ ๑ ถ่าน 7 ฟั่น ฯ คบกัณ เอาเทอะ
ขัดค้อน ๑ ขึ้นไปเท่าแล ฯ
- ๑ ไฟดอกแก้วจามปาเทศ ฯ ยามสี่ร่อน ขางร่อน ๑ แลปลาย ๓ ฟั่น มาดสี่แถ้
ถ่านสี่แถ้ ไม้สี่แล ฯ
- ๑ ไฟดอกไม้บอก ๑ ดินร่อน ๑ ขางร่อน ๑ มาด 2 แถ้ ถ่านไม้ทอง ๔ แถ้ ฯ
- ๑ บอก ๑ ดินร่อน ๑ ขางร่อน ๑ ถ่านไม้ทอง ๓ แถ้ มาด ๓ แถ้ ฯ
- ๑ ดอกมูก ฯ ดินสี่ร่อน ขางร่อนปลาย ๓ ฟั่น มาด 4 แถ้ ถ่าน 4 แถ้ ฯ ไม้ 4 แถ้ ฯ
- ๑ ดอกบัวขาว ฯ ดินช้อย ขาง 20 ร่อน มาดสี่ร่อน ถ่านสี่ร่อน
- ๑ ดอกกอก ฯ ดินช้อย 20 ร่อน มาดสี่ร่อน ถ่านสี่ร่อน
- ๑ ดอกก่อ ฯ ดินช้อย ขางช้อย มาดสี่ร่อน ถ่านสี่ร่อน ฯ
- ๑ บอก ๑ ดินร้อย ขางร้อย มาด 3 บาทเพื่อง ถ่านแถ้ ๑ ฯ
- ๑ ดินพัน ขางพัน มาด ๓ ร่อน ถ่าน 3 ร่อน ไม้ 3 ฯ ข้างลุ่นเข้าแล ฯ
- ๑ ดินพัน ขางแก่น้อย ๑ มาด ๓ ร่อน ถ่าน ๓ ร่อน ไม้ 3 ฯ ผนแสนห้าแล ฯ
- ๑ ดินพัน ขางพัน มาด 5 ร่อน ไม้ 4 ฯ ตาดฟ้าร้องแล ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 3 ร่อน มาด 3 ร่อน ถ่าน 3 ร่อน ฯ ข้างแสนแล ฯ
- ๑ ดินพัน ขาง 8 ร่อน ถ่าน 2 ร่อน มาด 10 ร่อน ไม้สาม ฯ สาวลีมชู้แล ฯ

๑ คำศัพท์

บอกไฟข้างแสน – บอกไฟข้างร่อน
ร่อน – (ไทลื้อ) เท่ากับ 50 กรัม
ฟั่น – (ไทลื้อ) เท่ากับ 0.50 กรัม
ดอกกอก-ดอกมะกอก

ยาม – ดินไฟ ขัดค้อน – ดอก
แถ้, แถ้ – (ไทลื้อ) เท่ากับ 5 กรัม
ช้อย – เท่ากับ 1.6 กิโลกรัม
ข้างลุ่นเข้า ? – ข้างวิ่งเข้าหา ?

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

สัพพะตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

อรรถกถา

ตัวอักษะหมาย

ตำราผสมปูน

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

[illegible]

รหัส DLNTM 051120023 00 002)

[illegible]

๑ สะห่ายอย่างอด ปุ่น 5 ชาย 7 น้ำอ้อย 1 ไก่ 12 น้ำหนึ่ง 8 น้ำ... น้ำหิม
1 น้ำเข้า 1 ตำเหลือกตามสะเอา บ่หื้อหวิดแล่นายเหีย ฯ

ชะท่าย, สะท่าย – ปุ่น, ปุ่นปุ้น

อย่างอด – ชนิดที่แข็งแกร่ง

ປຸ້ນ - ປຸ້ນຂາວ

ชาย - หญิง

โก - น้ำเปลือกไม้ชนิดหนึ่ง มียางเหนียว

น้ำหนึ่ง – น้ำต้มหนึ่งสัตว์

น้ำดื่ม, น้ำดื่มไห - น้ำแช่ไหหนึ่งข้าว

เหลือก - ละเอียด

หวัด - ขาด, ไม่พอ, ไม่ครบ

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

- ၂၅၇

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราชะทาย*

๑ ตำราชะทาย ปูน 5 ผอง ชาย 7 ผอง น้ำอ้อย 1 เปลือกแ่ง 1 น้ำหนั 1
หมากพิน 1 น้ำเปลือกดุก 1 คนน้ำอ้อยดี หื้อเอาทวง 1 คั่นว่าแหลว เอา 2 ทวง เอา
เปลือกโกเป็นน้ำ สมไว้ 6 7 วันก็ดี เก็งเดือนก็ดี แล้วเอาคนแถม หื้อสมทาเทอะ

๑ นี้แถมยั้งนึ่งก่อนแล หื้อเหิงปูน เหิงชาย แล้วถ้าว่าปูนเก่านั้น หื้อสวน
ปูน 6 ชาย 7 คั่นว่าปูนใหม่นั้น หื้อสวนปูน 5 ชาย 7 น้ำโก 3 น้ำอ้อย 1 หื้อสวนใส่
หม้อไว้ แล้วค่อยใส่ แล้วคนหื้อละเอียด วัน 1 สองวัน ค่อยทาเทอะ ฯ

๑ นี้แถมยั้งนึ่งก่อน หื้อเหิงชายหื้ออ่อน เหิงปูนหื้ออ่อน แล้วหื้อสวนปูน
9 ผอง ชาย 5 ผอง แผลงแท่นแก้ว ฯ

๑ อันนี้ชะทายจีน ปูน 5 ชาย ๑ น้ำมันมะหุ้ง 1 หื้อสวนแล้วคน ตำน้ำมัน
มะหุ้งนั้นหื้อใส่หา แล้วมือบีบเหนียวดี แล้วหื้อเอาไปตากแดดเสียก่อน คั่นว่ากะด้าง
แล้ว หื้อตำแถมขบตี มุกชาดดี ฟันบ่เข้า บุบบ่แตก ฯ

๑ อันนี้แถมสับนึ่งก่อน หื้อเอาปูน 5 ผอง ชาย 7 ผอง น้ำอ้อย 2 ผอง น้ำ
โก บ่มิมอก ฯ คั่นจักหาชะทายนั่น หื้อเอาน้ำโก ลวดทา เสียก่อน เอาชะทายทาหวย
ไป หื้อเอาแป้นเหล็กขัดหวยไป สะทายชาติน้ำมันแห้งววย ขัดมันบ่ทันแล ฯ

๑ อัน ๑ นั้น จักสูนมุก หื้อเอาก้านกล้วยแห้งมาตากเสียก่อน แห้งดีแล้ว
เอาไฟเผาเสียหื้อหล่ม แลเอามาเหิงแล้วจักสูน หื้อสูนชะนี้ หื้อเอาปูน 3 ผอง เอามุก
กล้วย 7 ผอง น้ำมันยาง 3 ผอง สูนแล้วหื้อตำหื้อดี แล้วมือบีบ เหนียวแล้วหื้อเอาไป
ตากแดดเสียก่อน ฯ คั่นว่ากะด้างแล้วหื้อตำแถม เอาขบตี มุกชาดนี้ฟันบ่เข้า บุบบ่
แตกแล ฯ ๑ ตำราชะทายอย่างเคล้า ปูน 5 ชาย 7 โก 3 น้ำอ้อย 3 น้ำหนั 2 ฯ

*** คำศัพท์**

ผอง - ตวง

แ่ง - ส้มแก้ว

หมากพิน - มะตูม

ดุก - ต้นมะดุก

แหลว - เหลว

สม - ผสม

เหิง - ร่อน

มุก - ผงละเอียด

บุบ - ทบ

มอก - ขนาด, เกณฑ์

แป้นเหล็ก - แผ่นเหล็ก

ววย - ไว สูน - ผสม

หล่ม - แหกล

ชะนี้ - อย่างนี้

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราชะทายจีน^๑

๑ ตำราชะทายจีน ปูน ๕ ซาย 1 น้ำมันหุ้งเห็บ 1 ตำหื้อละเอียด น้ำรักทา แล้วบิตติดไปเทอะ ฯ

๑ ตำราชะทายอย่าง 1 ปูน 7 ซาย 5 จี๊ยา 1 น้ำรัก 1 น้ำมันยาง เป็นน้ำ ต้มแล้วนำทาติดบิต ฯ

๑ อย่าง 1 ปูน 7 ซาย 5 น้ำหนัง 1 ผอง น้ำมันยาง 1 ผอง น้ำอ้อยเก็งผอง กล้วยคั่วว น้ำโก หามอกบได้ ตำให้ตี ทาแปลงติดบิตไปเทอะ ฯ

๑ อย่าง 1 ปูน 1 ซาย 2 น้ำอ้อยตัด สมหื้อดี ทาไปเทอะ สมคะเน นี๊ดปูน ทวย ฯ

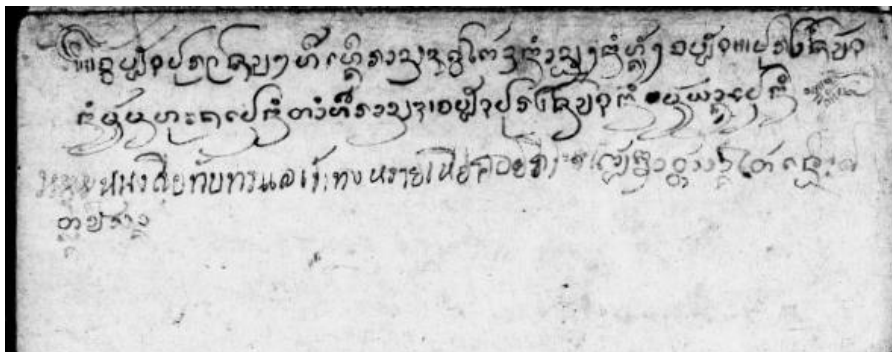
๑ ชะทายอย่าง 1 ปูน 1 ซาย 1 ดินก่ เก็ง 1 น้ำอ้อยตัด น้ำหามอกบได้ ทา เทอะ ฯ

๑ คำศัพท์

น้ำมันหุ้งเห็บ - น้ำมันละหุ้ง	กล้วยคั่วว - กล้วยหอม	สมคะเน - ตามใจ
หามอกบได้ - ไม่สามารถกำหนดปริมาณได้		นี๊ด - นวด

ສັພະຕຳຣາສລ່າລ້ານນາ
(ກຸມີປັນຍາຫ່າງຈາກຄົມກີຣິບາສານແລະພັບສາ)

ຕົວໜັງສື

(ພັບສາ ວັດສຸກິໂມຄຳ ຕ.ບ້ານຕ່ອມ ອ.ເມືອງ ຈ.ພະເຍາ

ຮຸ້ສ PNTMP_050121057_00)

ຕົວໜັງສື

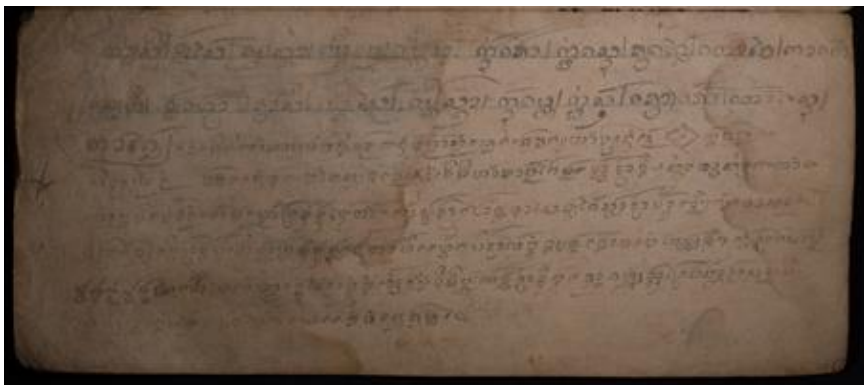
- ວັງ ໑ ປຸດ ໒ ສິງ ໘ ທີ່ເຊີລະສຸຂ ລູກໄຕ ໒ ຊຶ່ງ ໑ ຊຶ່ງ ໑ ໗
- ວັງ ໑ ປຸດ ໒ ສິງ ໒ ຊຶ່ງ ໒ ທີ່ເຊີລະສຸຂ ທີ່ເຊີລະສຸຂ ໗
- ວັງ ໑ ປຸດ ໒ ສິງ ໑ ຊຶ່ງ ໑ ທີ່ເຊີລະສຸຂ ໗

ຕຳຣາຜມປຸນ

- ຈັບ ໑ ປຸນ ໑ ສາຍ ໕ ທີ່ເຊີລະສຸຂ ແລ້ວໄກ ໓ ນ້ຳອ້ອຍ ໒ ນ້ຳໜັງ ໒ ໗
- ຈັບ ໑ ປຸນ ໒ ສາຍ ໓ ນ້ຳມັນມະຫຸ່ງເປັນນ້ຳ ຕຳຢືດເຊີລະສຸຂ ໗
- ຈັບ ໑ ປຸນ ໒ ສາຍ ໑ ນ້ຳມັນຍາງເປັນນ້ຳ ໗

ສັພະຕຳຣາສລ່າລ້ານນາ
(ກູມີປັນຍາຫ່າງຈາກຄໍມໍກິຣິບາສານແລະພັບສາ)

ຕຳຣາສລ່າລ້ານນາ

(ພັບສາ ວັດບູຣຸເກດ ຕ.ບູຣຸເກດ ອ.ດອກຄຳໄຕ້ ຈ.ພະເຍາ
ຮຸ້ສ DLNTM_051120023_00_011)

ຕຳຣາສລ່າລ້ານນາ

- ວິທີຕຳຣາສລ່າລ້ານນາ ປຸນ ໑໐ ນ້ຳມັນຫຸ່ນເກັບ ໑ ຂາຍ ໑ ຕຳເອານ້ຳ
ອອກ ຯ
- ພຸ້ນບຸ້ນ ໑ ທີ່ຫຼວງປຸນ ໒ ຂາຍ ໑ ນ້ຳມັນ ໑ ຕຳລະເຍີດເທອະ ຯ

ຕຳຣາສະຫຍາຍຈີນ

- ວິທີຕຳຣາສະຫຍາຍຈີນ ປຸນ ໑໐ ນ້ຳມັນຫຸ່ນເກັບ ໑ ຂາຍ ໑ ຕຳເອານ້ຳ
ອອກ ຯ
- ຍັງສະບັບ ໑ ທີ່ເອາປຸນ 9 ຂາຍ ໑ ນ້ຳມັນ ໑ ຕຳລະເຍີດເທອະ ຯ

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและปัปสา)

[illegible]

รหัส DLNTM 051120010 001)

[illegible]

- နိဗ္ဗာန်သို့ ၁ ပုံနှစ် ၅ နိဗ္ဗာန် ၆ နိဗ္ဗာန် ၇ နိဗ္ဗာန် ၈ နိဗ္ဗာန် ၉ နိဗ္ဗာန် ၁၀
- နိဗ္ဗာန် ၁ ပုံနှစ် ၅ နိဗ္ဗာန် ၆ နိဗ္ဗာန် ၇ နိဗ္ဗာန် ၈ နိဗ္ဗာန် ၉ နိဗ္ဗာန် ၁၀

๑ จักสมชะทายนั้น ชับ ๑ เป็นชะทายจिनอย่างดี คือดังนี้ ปุน ๘ ทวง
ชายเหิงหื้ออ่อน พุกเสียหื้ออ่อนๆ เอาทวง 1 น้ำมันหุง หมากหุงเห็บ คือหุงหมัด
เท่านี้ แล้วแหวลงตำให้เหนียว ปิดดอกอย่างใดก็ได้ แข็งดีแล ฯ

- ๑ ซะท่ายอย่าง 1 ปูน 5 ซาย 6 อ้อย 4 ไกล 9 ฯ
- ๑ ซบับ 1 ปูน 7 ซาย 5 ไกล 9 อ้อย 6 เท้านี้แล ฯ

^{๑)} คำศัพท์ พก - ตำบลให้เป็นผงละเอียด แทว - เต็มของเหลวลงไป

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตัวอักษร

ตัวอักษร

ตำราผสมชาติ

ศัพท์ดาราสล้าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

[illegible]

รหัส DELMN_1089)

[illegible]

- ဟိန္ဒူ ၂ ဇွန် ၁၉၅၀ ခု ဇွန် ၁၅ ၂၀၁၆ ခု ဖြစ်သည်။
- တံခါးခွန်ဟူသောစကားလုံးကို

ศัพท์ตำราสล้า่านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราสมหาง^๑

- ๑ หางทวง 1 รักทวง 1 น้ำมันทวง 1 ฯ แต่งดอกทองแล ฯ
- ๑ หางทวง 1 รักทวงเก็ง น้ำมันทวง 1 ฯ แต่งดอกใหม่ แล ฯ
- ๑ หางทวง 1 รัก 2 ทวง น้ำมันทวง 1 ฯ แต่งดอกหมากซึก้า ฯ
- ๑ หางทวง 1 รัก 2 ทวง เก็ง น้ำมันทวง 1 ฯ เป็นป้ง แล ฯ
- ๑ หางทวง 1 รัก 4 ทวง น้ำมันทวง 1 ฯ เป็นตองม่วงแล ฯ
- ๑ หอระดานทวง 1 น้ำครามทวงเก็ง รัก 4 ทวง น้ำมัน 3 ทวง ฯ เป็นลื้อ
แล ฯ
- ๑ หอระดาน 2 ทวง รักทวง 1 น้ำมัน 1 ฯ เป็นเหลืองแล ฯ
- ๑ ตำราสมหางแลอ่านเลย ฯ

๑ คำศัพท์

ตำราสมหาง – ตำราผสมชาติ	ดอกทอง - ดอกจิกนา
ดอกใหม่ – ดอกชบา (ชบาแดง)	หมากซึก้า – ดอกซึก้าแดง (แดงโมป่า)
ป้ง – สีม่วงคล้ำ	ตองม่วง - ใบมะม่วงอ่อน (สีม่วงอ่อน)
ลื้อ - เขียวแก่ (เขียวหัวเป็ด)	หอระดาน – หรดาล

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

1
 ၁၇၇၇ ခု ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၁ ရက် နံနက် ၅ နာရီခွဲခန့်
 နေရာအားလုံးသို့ ပို့ချသော အမိန့်ကြော်ငြာ
 အားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၁) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၂) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၃) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၄) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၅) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၆) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၇) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၈) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၉) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။
 (၁၀) အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။

รหัส PNTMP_030120041_00_001)

(PNTMP 030120041_00)

(วัดไหล่หิน ไม่ปรากฏ (ตัวเพ็ญ, วันแรกไถนา, ยามต่างๆ ฯลฯ)

- မွဲဟဉ် ဩဟဉ်ဒွါ ၁ ငုံမွဲ ဒွါ ၁ ဣဒွါနီ ၂ ကဉ် ၂
- ဟဉ်ဒွါ ၁ ငုံမွဲ ၂ ဒွါ ၁ ဣဒွါ ၂ ဣဒွါဟဉ်ဒွါ ၁ ဣဒွါ ၂
- ဟဉ် ၁ ငုံမွဲ ၁ ဣဒွါ ၁ ၂ ဣဒွါနီ ၂
- ဟဉ် ၁ ငုံမွဲ ၁ ဣဒွါ ၂ ဣဒွါဟဉ်ဒွါ ၁ ဣဒွါ ၂

- ๑ สมทาง เอาทางทวง 1 น้ำมันทวง 1 รักทวงเก็ง ๆ งมนัก ๆ
- ๑ ทางทวง ๑ น้ำมัน ๒ ทวง รัก ๓ ทวง ๆ แดงดังหมากขี้กาสุก ๆ
- ๑ ทาง ๑ น้ำมัน ๑ รัก ๑ ๆ ดังทองแดงแล ๆ
- ๑ ทาง ๑ น้ำมัน ๑ รัก ๒ ทวง ๆ แดงหาที่สุดบได้แล ๆ

ศัพท์ดาราสล้าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

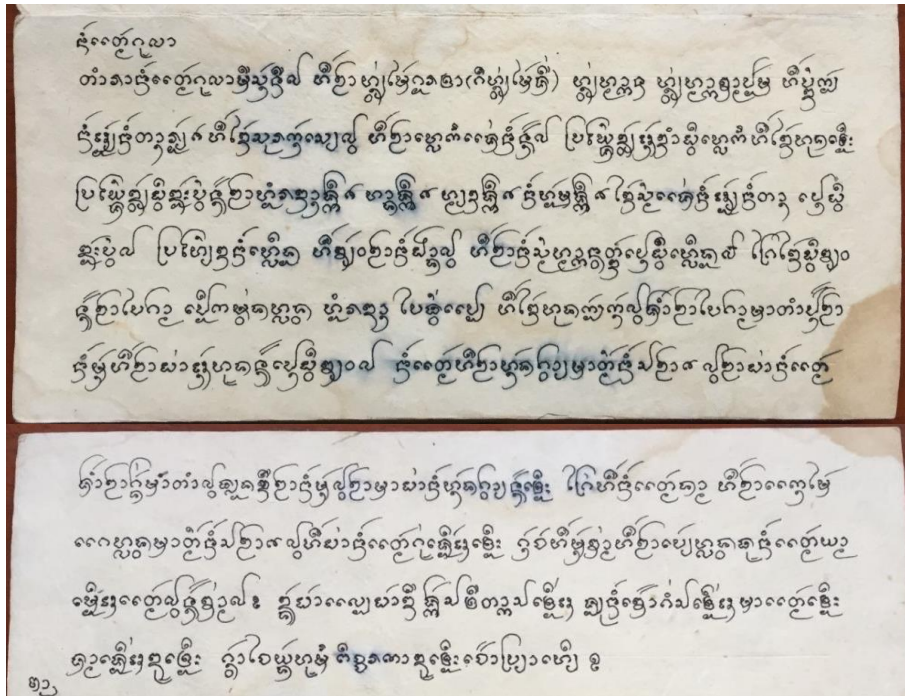
ศัพท์ตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราสร้างเตา-สร้างอิฐ
ตำราขี้เถ้า-ขี้เถ้า
ตำราน้ำเต้า-น้ำหมึก

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ

(ພັບສາ ນາຍອິນຄຳ ຫັນໄຮຍ)

ບ້ານພຣ້າວຟຸ່ມ ຕ.ທ່າງເຈິ່ງ ອ.ແມ່ແຈ່ມ ຈ.ເຮືອງໃໝ່)

ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ

● ຕຳລາຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ມີສູ່ງຮູ້ ທີ່ໂງ່ນຮູ້ເຫຼົ່າລູນ
ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ
ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ

● ປຣິດຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ມີສູ່ງຮູ້ ທີ່ໂງ່ນຮູ້ເຫຼົ່າລູນ

● ປຣິດຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ມີສູ່ງຮູ້ ທີ່ໂງ່ນຮູ້ເຫຼົ່າລູນ
ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ
ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ ຮູ້ເຫຼົ່າລູນ

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและພັບສາ)

- ປັດໄຈຊຸ້ງເຊື້ອ ທີ່ສູງໜຶ່ງຊຸ້ງ ລຸ້ງທີ່ໜຶ່ງຊຸ້ງຊຸ້ງ
 າ ປັດໄຈເຊື້ອ າ
- ໃຈໄຂ່ຍິງ ສູງໜຶ່ງ ຫົວໃບຄູ ເຊື້ອຄູ່ຄູ່ ຄ ຫຼັກຊຸ້ງ
 ໃບຊຸ້ງ ທີ່ໄຂ່ບຸກຊຸ້ງ ລຸ້ງທີ່ໜຶ່ງໃບຄູ່ຜ່າ ຫຼັກຊຸ້ງ
 ທີ່ໜຶ່ງຜ່າຊຸ້ງ າ ປັດໄຈສູງໜຶ່ງ າ
- ຊຸ້ງເຊື້ອ ທີ່ໜຶ່ງຊຸ້ງຊຸ້ງຜ່າ ຊຸ້ງ ມີ ຫົວ ຄ ລຸ້ງທີ່ໜຶ່ງ
 ຊຸ້ງເຊື້ອ ຊຸ້ງທີ່ໜຶ່ງຜ່າ ລຸ້ງທີ່ໜຶ່ງຊຸ້ງ ລຸ້ງທີ່ໜຶ່ງຜ່າຊຸ້ງ
 ຊຸ້ງເຊື້ອ າ
- ໃຈທີ່ຊຸ້ງເຊື້ອ ທີ່ໜຶ່ງເຊື້ອເຊື້ອຄູ່ຄູ່ ຊຸ້ງ ມີ
 ຫົວ ຄ ລຸ້ງທີ່ໜຶ່ງຊຸ້ງເຊື້ອເຊື້ອ າ
- ຊຸ້ງທີ່ຊຸ້ງ ທີ່ໜຶ່ງເຊື້ອເຊື້ອເຊື້ອເຊື້ອເຊື້ອ າ
 ຊຸ້ງ າ
- ຊຸ້ງເຊື້ອເຊື້ອເຊື້ອ ມີ ຫຼັກ ມີ ຊຸ້ງເຊື້ອ ຊຸ້ງເຊື້ອເຊື້ອ ມີ
 ຊຸ້ງເຊື້ອ ຜ່າເຊື້ອ າ ຊຸ້ງເຊື້ອເຊື້ອ າ
- ຊຸ້ງເຊື້ອເຊື້ອ ຄູ່ຄູ່ ຊຸ້ງເຊື້ອເຊື້ອເຊື້ອ ມີ າ

สัพพะตำราสลาล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

น้ำแต้มคุลา^๑

๑ ตำราน้ำแต้มคุลา มีสันนี้แล หื้อเอาหน่วยไม้คอนทา คือหน่วยไม้ซี่ หน่วยหมากนะ หน่วยหมากขามป้อม หื้อบดกับน้ำอ้อย น้ำตาลร้อย ๑ หื้อได้สุกกันเสีย แล้วหื้อเอาเหล็กแช่น้ำนั้นแล ฯ

๑ ประโยชน์ด้วยอันดำ ผิวเหล็กหื้อได้หุงเทอะ ฯ

๑ ประโยชน์ด้วยผิวดอกบัวนั้น เอาหอรदानชิก ๑ หางชิก ๑ เหมียดชิก ๑ น้ำหอมชิก ๑ ได้สมแช่น้ำอ้อย น้ำตาล เป็นผิวดอกบัวแล ฯ

๑ ประโยชน์น้ำเหลือง หื้อเชียวเอาน้ำฝาง แล้วหื้อเอาน้ำส้มหมากนาวตัด เป็นผิวเหลืองแล ฯ

๑ ใครได้ผิวเชียวนั้น เอาใบคราม เปลือกม่วงหลวง หอรदान ใบถั่วแปบ หื้อได้หุงกับกัน แล้วข้าเอาใบครามมาตำ ปั้นเอาน้ำมัน หื้อเอาผ้านุ่งนั้นเป็นผิวเชียวแล ฯ

๑ น้ำแต้ม หื้อเอาหนังควายมาต้มน้ำ ๓ เอา ๑ แล้วเอาผ้าน้ำแต้ม ข้าเอาครึ่งมาตำ แล้วกรองเอาน้ำมัน แล้วเอามาผ้าน้ำหนังควายนั้นเทอะ ฯ

๑ ใครหื้อน้ำแต้มงาม หื้อเอาแกนไม้แคหลวง มาต้มน้ำ ๓ เอา ๑ แล้วหื้อผ้าน้ำแต้มคู่เชื้อเทอะ ฯ

๑ คันจักหื้อมันขำม หื้อเอาเบี้ยหลวง ภู่น้ำแต้มยามเมื่อแต้มแล้วนั้น ขำมแล ฯ

๑ ดั่งผ้าแลบผ้าดี ชัก ๓ ที ตาก ๓ เทื่อ ชุบน้ำเข้าก็ ๓ เทื่อ มาแต้มเทอะ งามเชื่อดูเทอะ ฯ คันว่าใจยังหุ่ม พิจารณาดูเทอะเจ้าประญาเหียว ฯ

๑ คำศัพท์

น้ำแต้มคุลา – น้ำแต้มแบบแขก คอนทา – พรรณไม้ชนิดหนึ่ง

ไม้ซี่ – ต้นคนทา หมากนะ – ผลสมอ

เหมียด , เหมือด – พรรณไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง ใบสีเหลือง ดอกเป็นช่อสีขาว

น้ำหอม – น้ำคราม ตัด – ใส่หรือผสมลงไปเล็กน้อย

น้ำแต้ม – สีสำหรับทาหรือระบายสี ขำม – ทน

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ไบเบิลและพัสสา)

[illegible]

တံခွေတံခွေ

● ငိုဟိုဂ ဟိုဉာခီဃူ ခီခွဲ ငိုဃူမေ့ဝ် ဟ့ၤငိုဟိုဂ ချဲဟိုခ
ဃူဟိုဂဃူဂေၤ ၂ တံၤခၤငိုဟိုဂလ် ၂

๑ น้ำหมึก หือเอาดีหมู ดึงัว น้ำหอมเกี้ยว หย่าน้ำหมึก กับหมิ่นหม้อหนึ่ง
หม้อแกลง ๆ ตำรำน้ำหมึกแล ๆ

ดิ่งว - ดิ้วว

หมิ่นหม้อ – เขม่าติดกันหม้อ

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราสร้าง
ตำราขี้ควบ
ตำราน้ำเค็ลือบ

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

৫৬

ศัพท์ตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

ตำราน้ำคาบ^๑

๑ ที่นี้จักกล่าววิธีด้วยอันทำน้ำคาบ อย่างประตู่ข้างเผือกก่อนแล ฯ
เอาขึ้นมาชั่วหื้อเป็นเท่าไว้ แล้วเอาหินผุอันอยู่ในดินนั้นมาตำหื้ออ่อนละเอียด
ทุกเอาแล้ว เอาขึ้นผอง ๑ หิน 2 ผอง คຸพิกากับกัน แล้วเอาน้ำจริงเป็นน้ำ เอา
ปึกไก่ชุปลวดไว้หื้อแห้งดีแล้ว ฯ

๑ ก่อเตานั้นหื้อเอาดินจี มาก่อเหมือนน้ำบ่อ แล้วเอาดินจีแปลงก้อนเส้าไว้
ใน 3 ก้อน แล้วแปลงประตู่ที่จักใส่ไฟไว้ แล้วเอาดินขอแปลงชั่ว แล้วเอาของที่จัก
เผาหลงใส่เทอะ ฯ

๑ เมื่อจักเผานั้นหื้อหม หื้อมันร้อนเสียคืน ๑ ก่อน จิ้งตีกไฟ คันตีกไฟคำ
เดียว มันช่างแตกแล ฝอดูเปลียวมัน คันผดขึ้นสีเขียวไว้ บ่สุกเทื่อแล คันสีขาวไว้
นั้น สุกแล้ว ตีตดั่งเทอะ ฯ

๑ สืบกับเจ้าใหม่คำนวณเชียงตุง มาอยู่บ้านดงขี้เหล็กแล ฯ

๑ คำศัพท์

น้ำคาบ, น้ำกาบ – น้ำเคลือบ	ขึ้น – ตะกั่ว
หินผุ – หินประเภทหนึ่งที่อยู่ในดิน	ชุปลวด – ชุปแล้วทา
ดินจี – อิฐ, อิฐมอญ	ก้อนเส้า – หิน ๓ ก้อน ที่วางเพื่อรองกันหม้อ
ดินขอ – กระเบื้องดินเผา	ชั่ว – สะพาน
หม – รม (ด้วยไฟอ่อน)	ตีก – เร่ง, อัด
ผด – ฟุ้งออกมา	ดั่ง – ปล่องไฟ
สืบกับ – สืบทอดจาก	ใหม่ – น้อย (เคยบรรพชาเป็นสามเณรมาก่อน)

ศัพท์ตำราสลาล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

บรรณานุกรม

หนังสือ

เรณู วิชาศิลป์. ๒๕๓๐. **ตำรายาสิบสองพันนา**. เชียงใหม่: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยล้านนา เชียงใหม่.

ศรีเลา เกษพรหม. ๒๕๔๒. “บอกไฟ” ใน **สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคเหนือ**
(เล่ม ๗). กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทย-
พาณิชย์ จำกัด (มหาชน).

อุดม รุ่งเรืองศรี. ๒๕๔๗. **พจนานุกรมล้านนา-ไทย ฉบับแม่ฟ้าหลวง** (ปรับปรุง
ครั้งที่ ๑). เชียงใหม่: โรงพิมพ์เมือง.

คัมภีร์ใบลานและพับสา

“ชะทายอย่างอด”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดบุญเกิด ตำบลบุญเกิด
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส DLNTM_051120023_00_002)

“ตำราชะทาย”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดศรีโคมคำ ตำบลบ้านต๋อม
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_050121057_00_22)

“ตำราชะทายจีน”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดบุญเกิด ตำบลบุญเกิด
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส DLNTM_051120023_00)

“ตำราชะทายจีน”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก ตำบล
สุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

“ตำราน้ำกาบ”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดดอนปิน ตำบลสันกำแพง
อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส DELMN_1108)

ศัพท์ตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

- “ตำราน้ำหมึก”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. นายอินคำ ธัญไชย
บ้านพร้าวหนุ่ม ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.
- “ตำราบอกไฟชวี”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดเวียง ตำบลล้อมแรด
อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_039921007_00)
- “ตำราบอกไฟช่างแสน”. พับสา (พับหัว) . อักษรไทลื้อ. มปป. วัดสุวันณะบัวคำ
เมืองเชียงร่อน แขวงไชยบุรี สปป.ลาว. (หอสมุดดิจิทัลหนังสือใบลานลาว
www.laomanuscript.net รหัส PLMP_03020218002_01_026_J72)
- “ตำราบอกไฟดอก”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดตันโซค ตำบลเหมืองง่า
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.
- “ตำราบอกไฟดอก”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดเหยี้ย ตำบลศิลาแลง
อำเภอบัว จังหวัดน่าน. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_060420027_00)
- “ตำราบอกไฟดอก”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. นายศรีเลา เกษพรหม
บ้านไชยสถาน ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.
- “ตำราบอกไฟดอก”. พับสาสีดำ. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดสูงเม่น ตำบล
สูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_070121007_00)
- “ตำราบอกไฟดาว”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดตันโซค ตำบลเหมืองง่า
อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.
- “ตำราบอกไฟดาว”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดศรีมงคล ตำบลก้ง
อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_060309041_00)
- “ตำราบอกไฟเทียน”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดตันโซค ตำบล
เหมืองง่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.

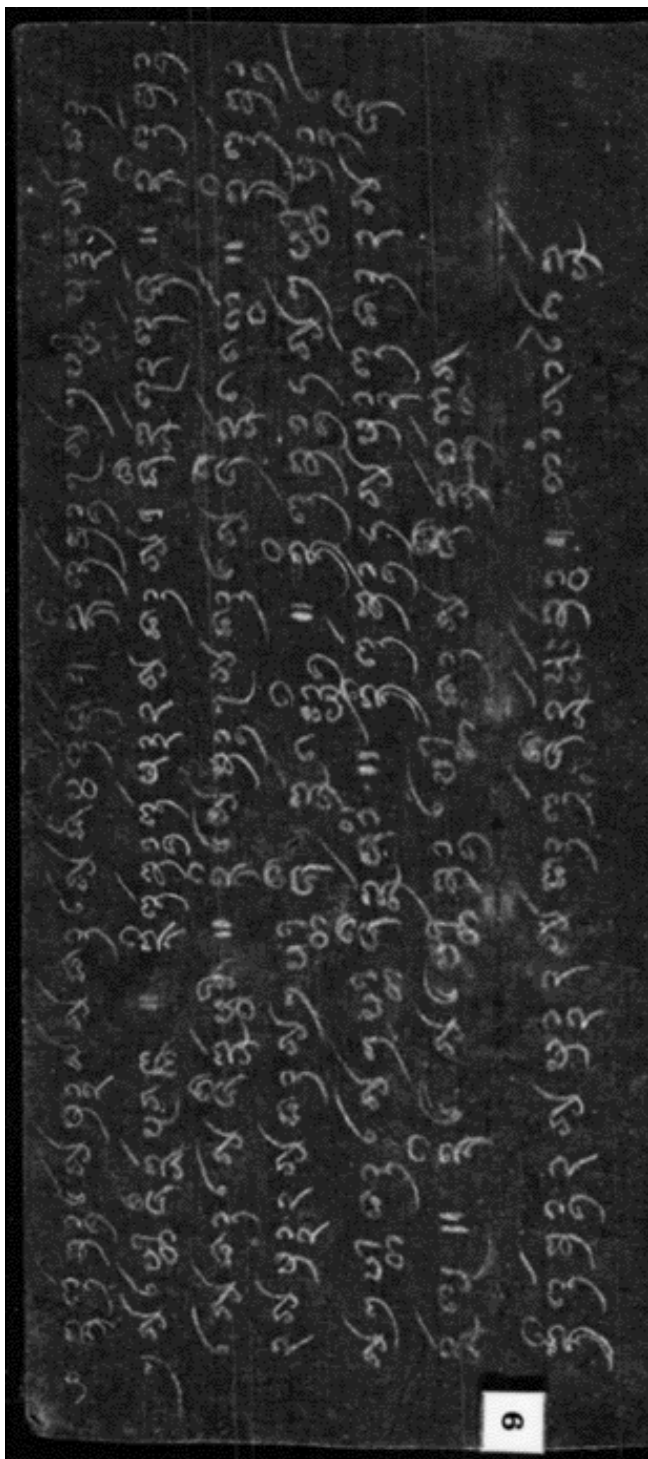
ศัพท์ตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

- “ตำราบอกไฟใหญ่”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_051409036_00_008)
- “ตำราบอกไฟใหญ่”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_051409036_00_017)
- “ตำราสมชะทาย”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดบุญเกิด ตำบลบุญเกิด
อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส DLNTM_051120010_00)
- “ตำราสมปุ่น”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดศรีโคมคำ ตำบลบ้านต้อม
อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP 050121057_00)
- “ตำราสมหาง. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดไหล่หินหลวง ตำบลไหล่หิน
อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP030120041_00)
- “ตำราสมหาง”. ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดไหล่หินหลวง ตำบลไหล่หิน
อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_030120041_00_001)
- “ตำราสมหาง”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดกิตติวงศ์ ตำบลบ้านกา
อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส DELMN_1089)
- “ตำราสะทายจีน”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป. วัดป่าเหมือด ตำบลศิลาแลง
อำเภอบัว จังหวัดน่าน. (หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา
www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_060620027_00)
- “น้ำแต้มกุลา”. พับสา. อักษรธรรมล้านนา. มปป.. นายอินคำ ธัญไชย
บ้านพร้าวห่ม ตำบลช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่.

ภาคผนวก

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

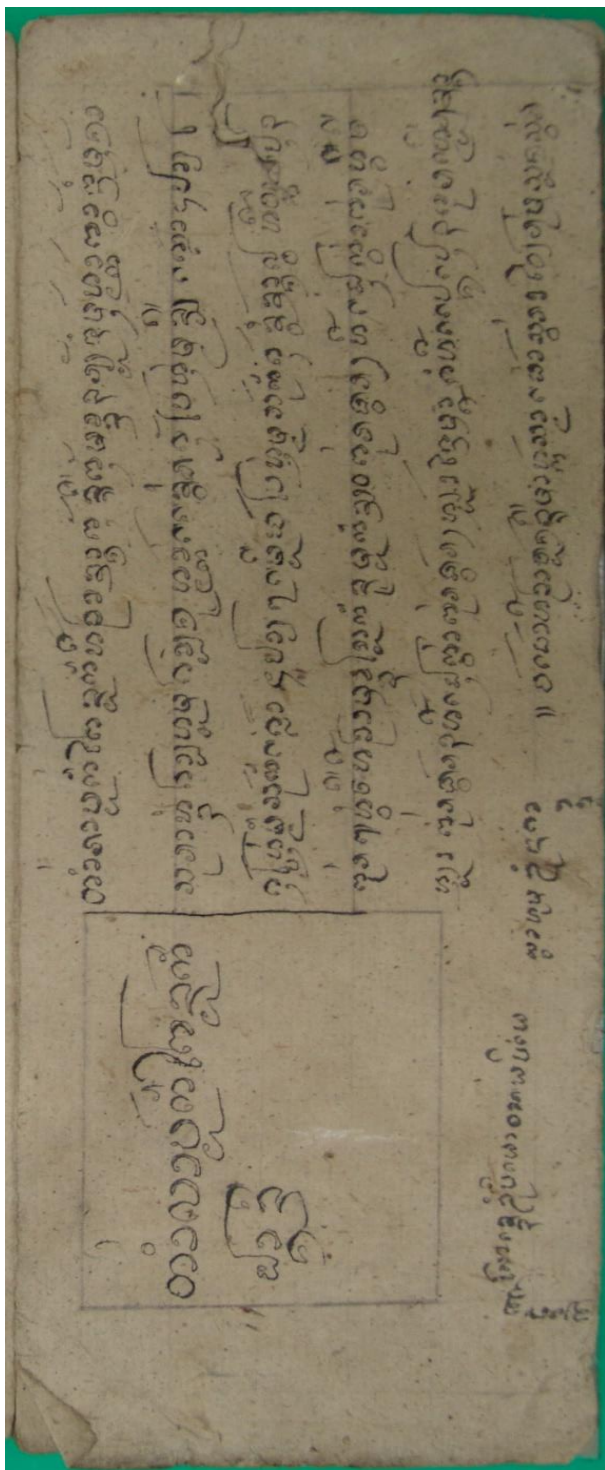

“ตำราไฟดอก”

พับสา วัดสูงเม่น ตำบลสูงเม่น อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่.

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP267_504_070520075_00_037)

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

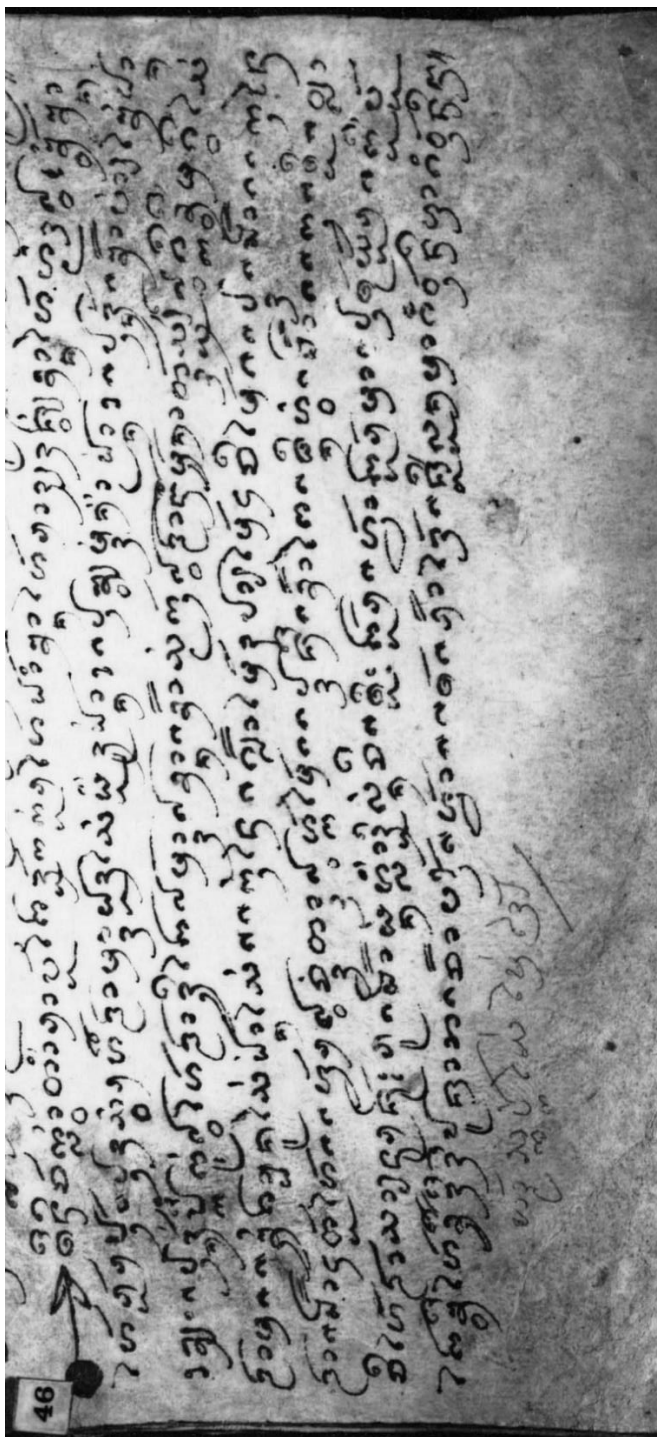

“ตำราบอกไฟดอก” .

พับสา นายศรีเลา เกษพรหม

บ้านไชยสถาน ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่.

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

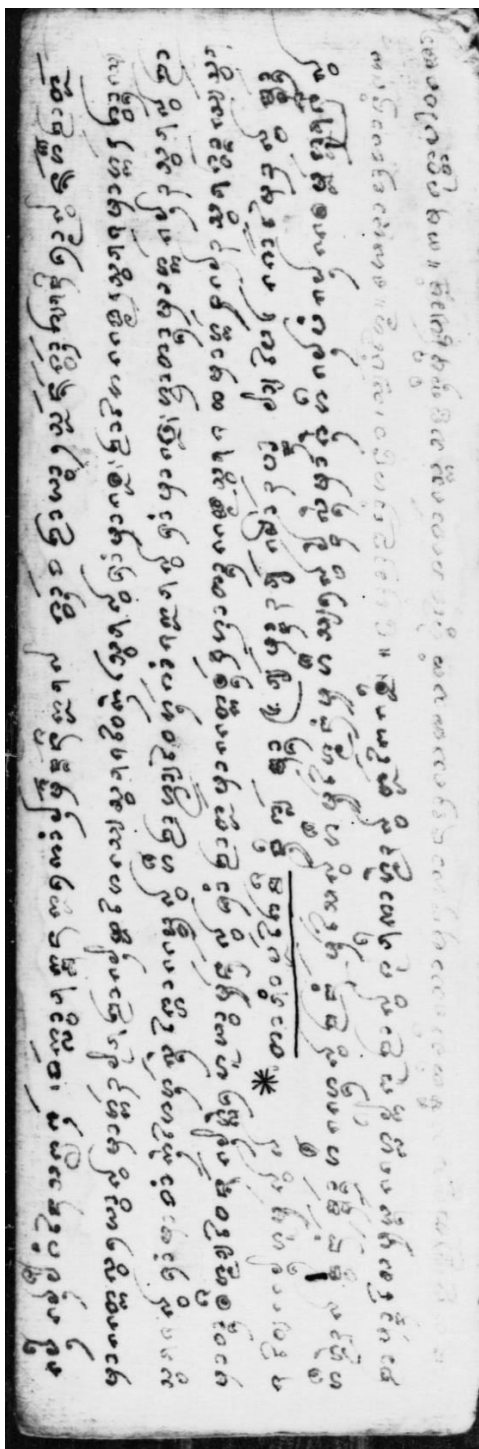

“ตำราบอกไฟดอก”

พับสา วัดเจ็ญ ตำบลศิลาแลง อำเภอป่า จังหัดน่าน.

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_060420027_00)

ศัพท์คำร่าสละล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

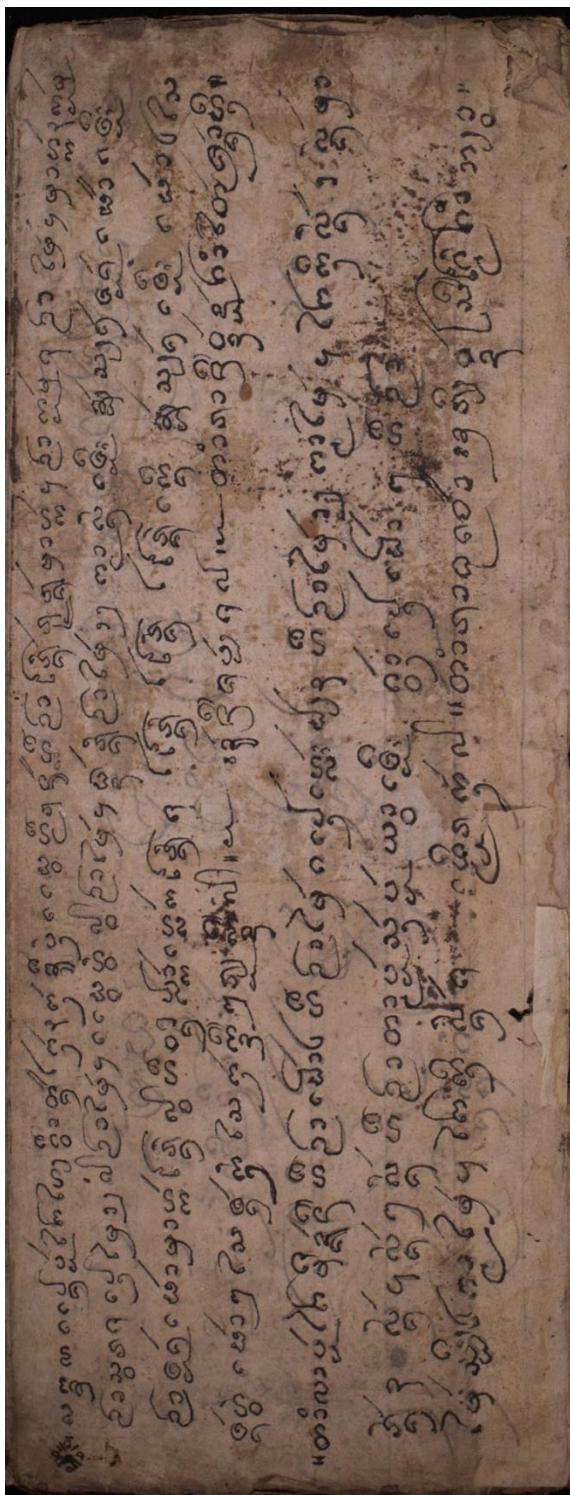

“ตำราบอกไฟฟารี”

พี่เสลา วัดเวียง ต.ล้อมแรด อ.เถิน จ.ลำปาง

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_039921007_00_182)

สัพพะตำราสลาล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

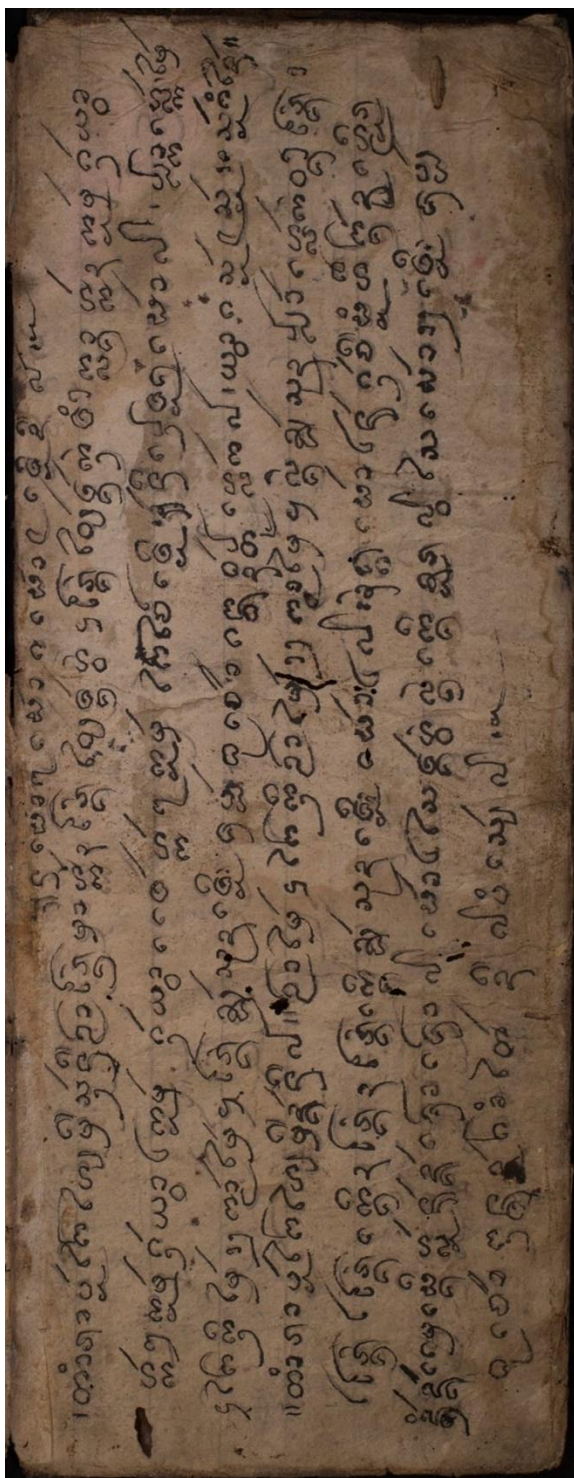

“ตำราบอกไฟใหญ่”

พับสา วัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่.

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_051409036_00)

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและปั๊บสา)

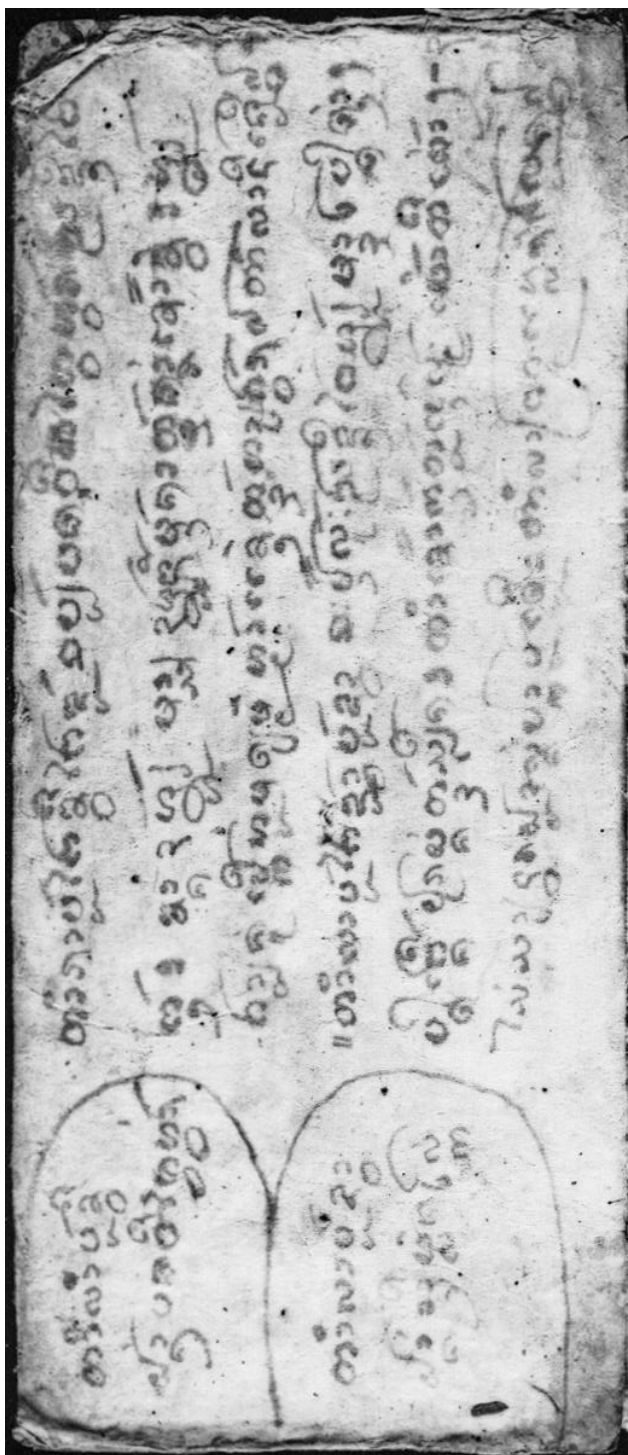

“ตำราบอกไฟใหญ่”

ปั๊บสา วัดเชียงมั่น ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_051409036_00_017)

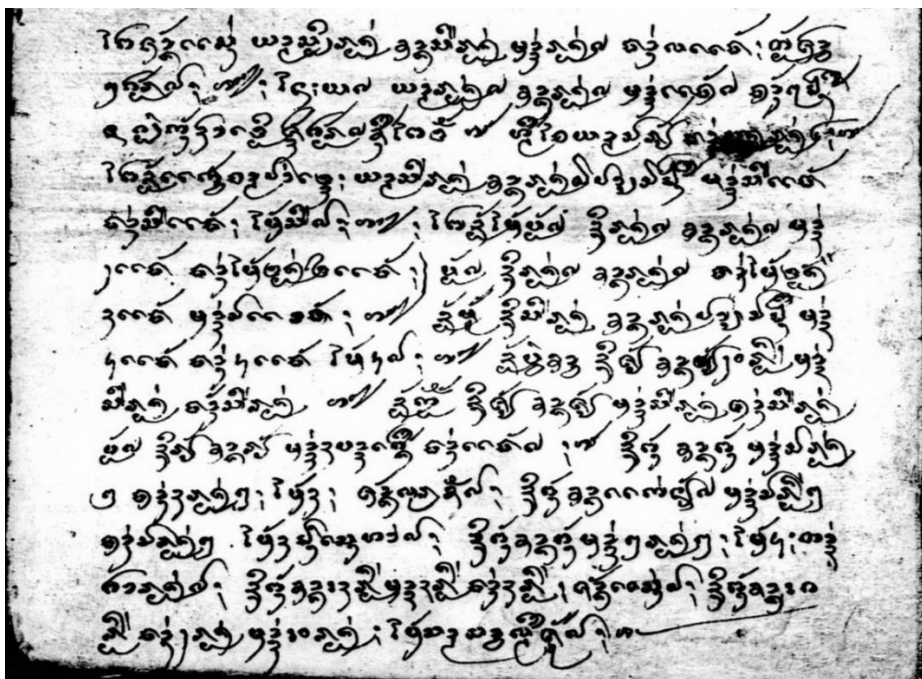
สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

“ตำราบอกไฟหรี ปรุวิไหวหวัน ตำราบอกไฟดาว”
พับสา วัดศรีมงคล ตำบลก้ง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน.

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_060309041_00)

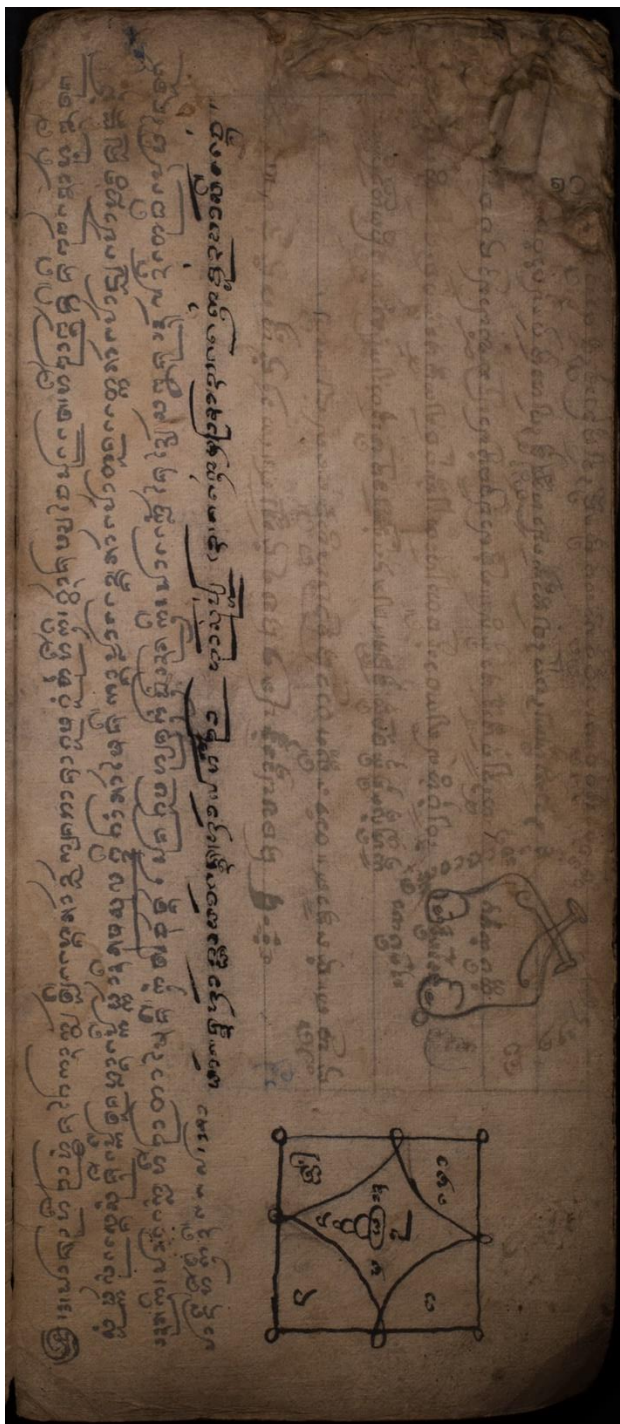
สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

“ตำราบอกไฟข้างแสน”

พับสา วัดสุวันณะบัวคำ เมืองเชียงร่อน แขวงไชยบุรี สปป.ลาว
(หอสมุดดิจิทัลหนังสือใบลานลาว www.laomanuscript.net รหัส
PLMP_03020218002_01_026_J72)

สัพพะตำราสลาล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

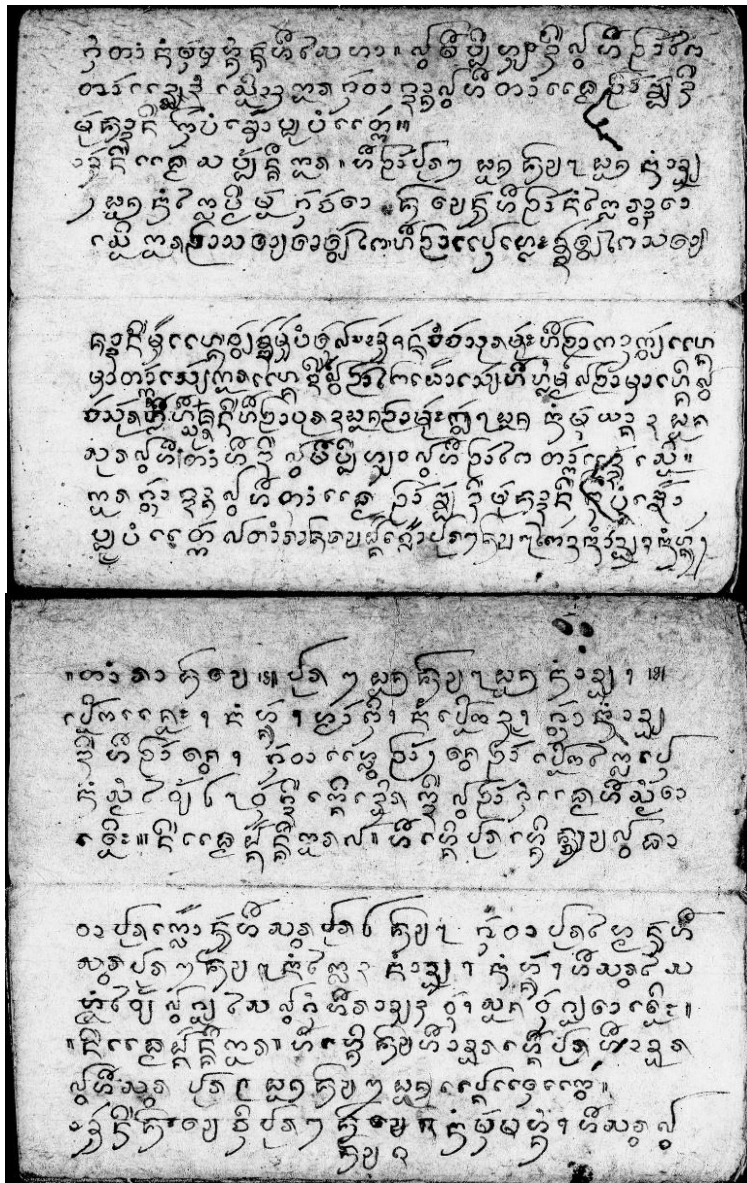
“ตำราชะทาย”

พับสา วัดบุญเกิด ตำบลบุญเกิด อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา.

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส DLNTM_051120023_00)

สัพพะตำราสลาล้านนา

(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและພັບສາ)

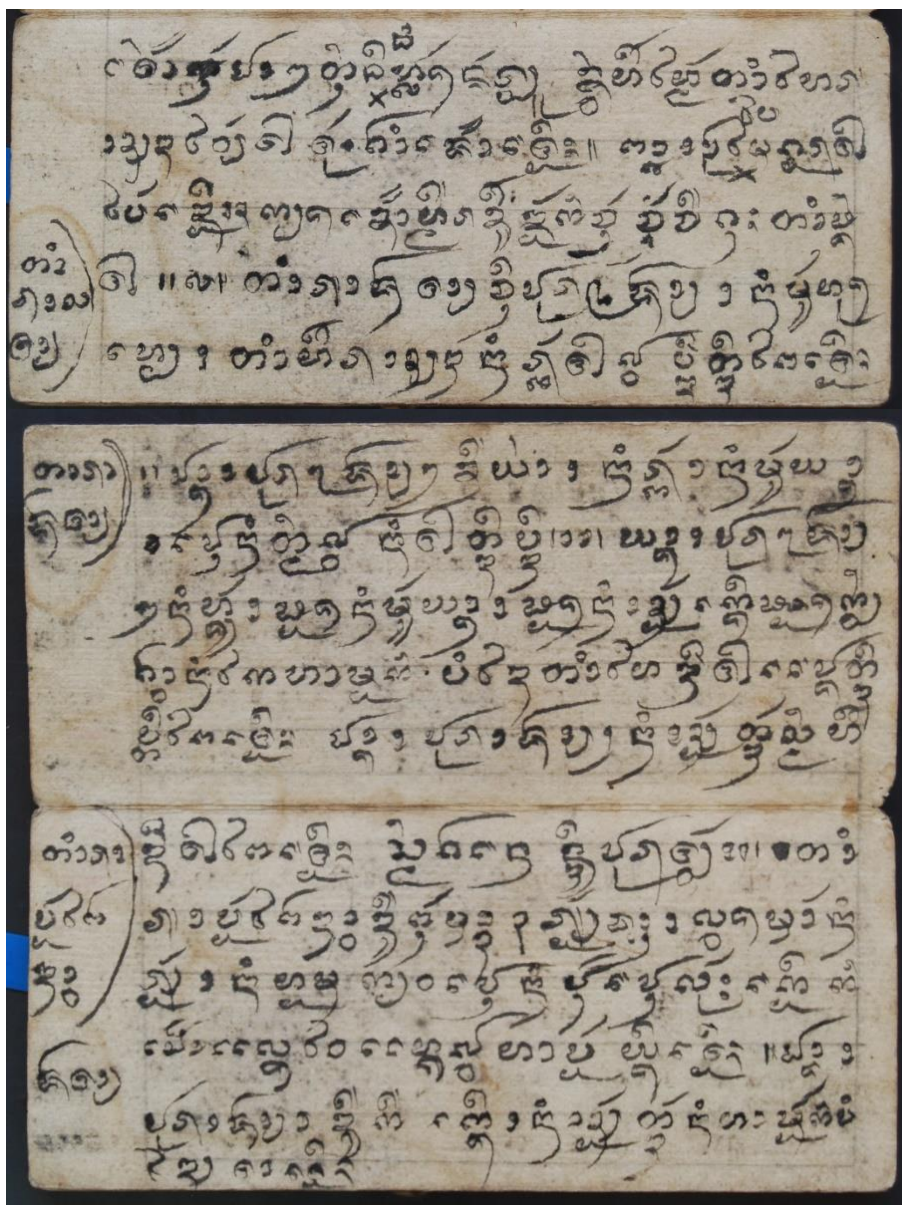

“ตำราชะทาย”

ພັບສາ ວັດສຸກິໂຄມຄຳ ຕຳບຸລີບ້ານຕ້ອມ ອຳເຄອເມືອງ ຈັງຫວັດພະເຍາ
(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส

PNTMP_050121057_00_22)

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

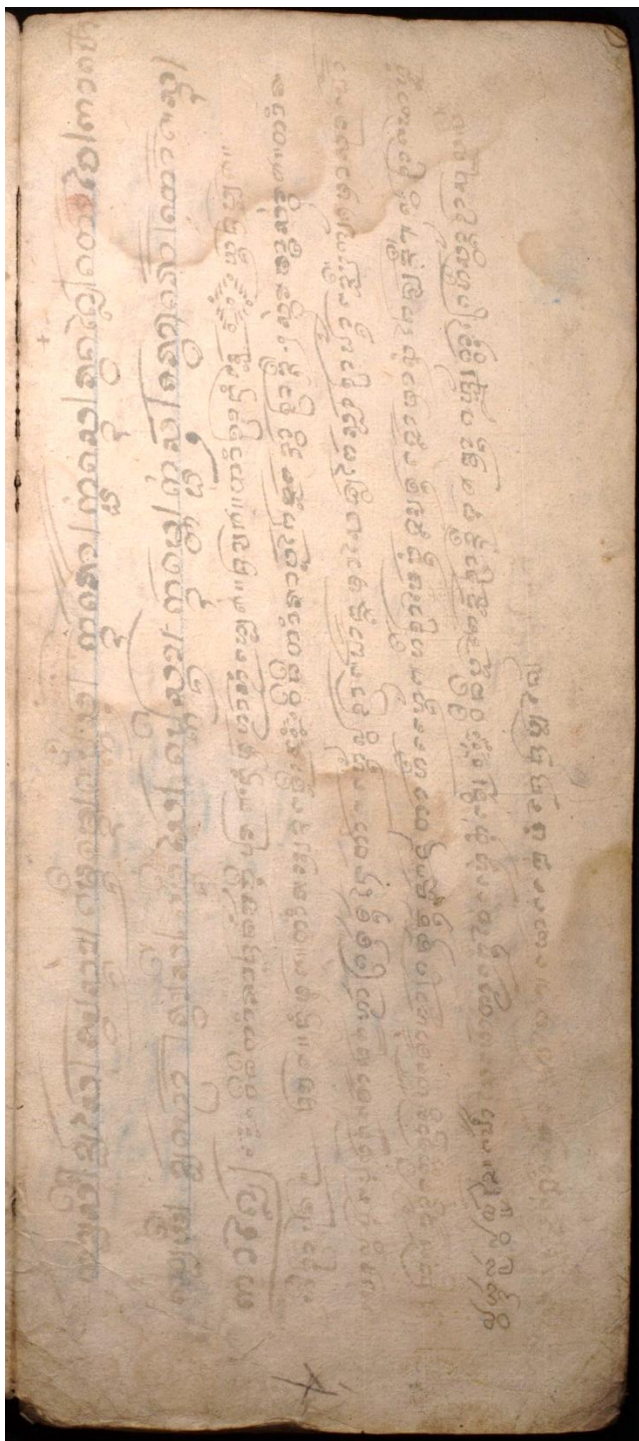

“ตำราชะทายจีน ตำราชะทาย ตำราบอกไฟดาว”

พับสา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตเชียงใหม่วัดสวนดอก ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

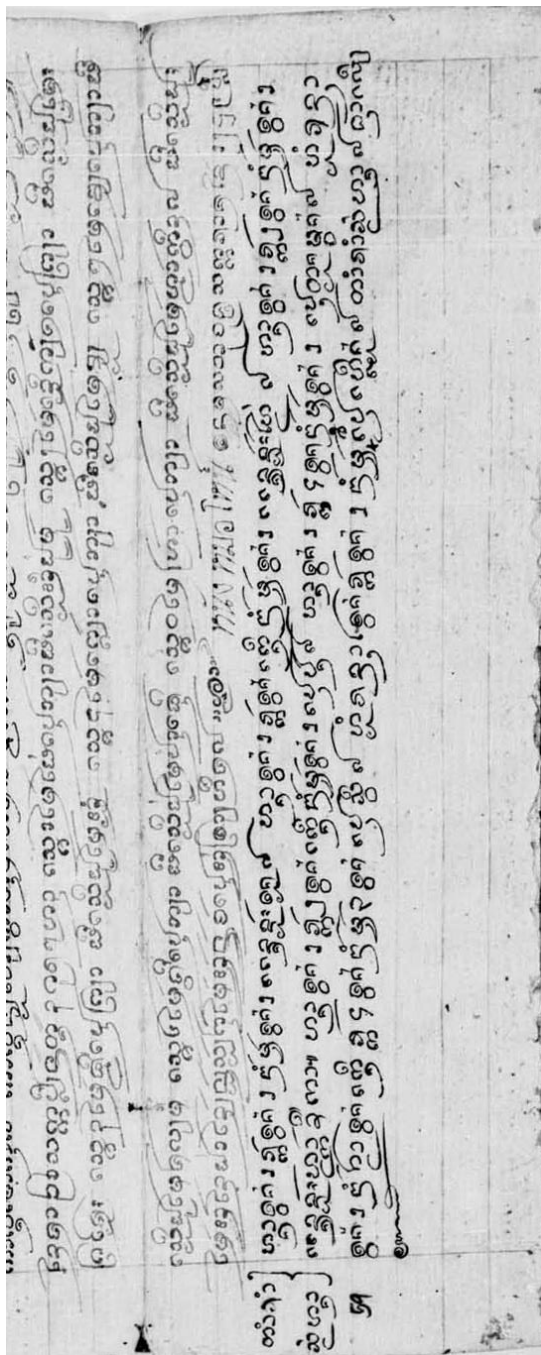

“ตำราสมุทธะทาย”

วู้ตบุญเกิด ตำบลบุญเกิด อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส DLNTM_051120010_00)

ศัพท์คำรากล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

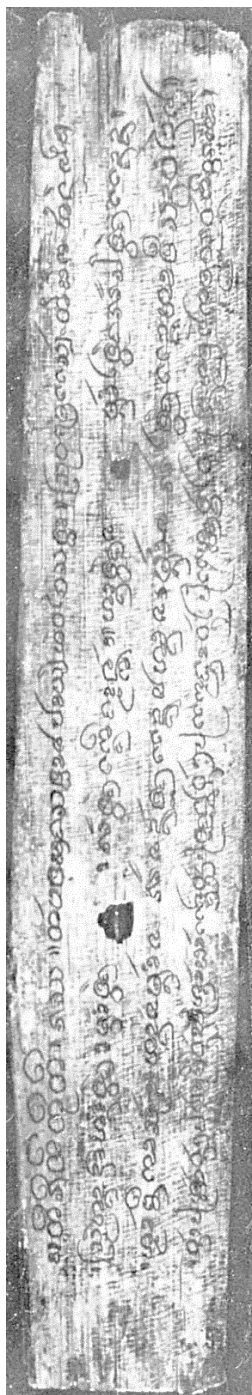

“คำรากล้านนา”

พับสา วัดกิตติวงศ์ ตำบลบ้านกาด อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

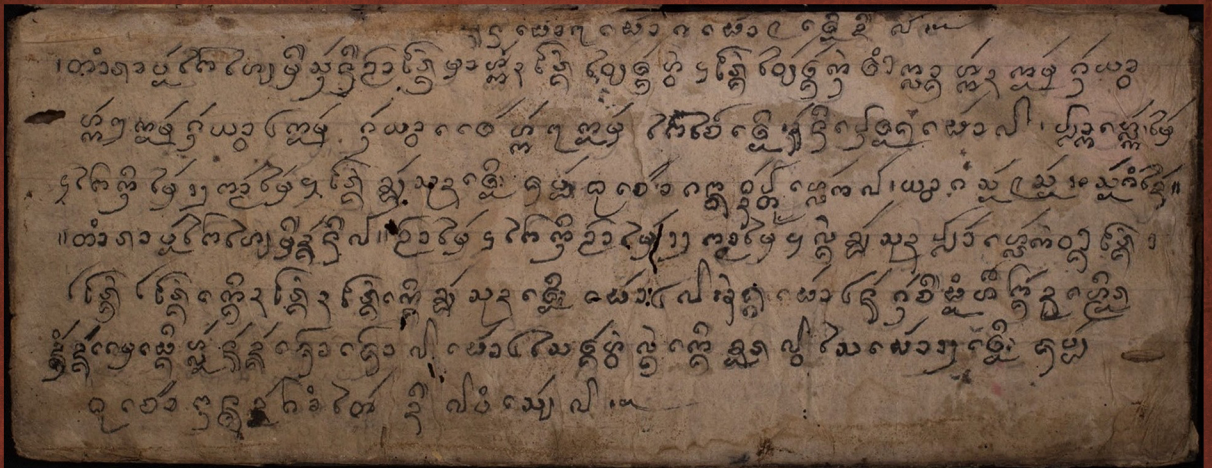
(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส DELMN_1089)

สัพพะตำราสล่าล้านนา
(ภูมิปัญญาช่างจากคัมภีร์ใบลานและพับสา)

“ตำราสมทวง”

ใบลาน (ขนาดสั้น) วัดไถ่เหล็ทหลง ตำบลไถ่เหล็ท อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
(หอสมุดดิจิทัลคัมภีร์ใบลานล้านนา www.lannamanuscript.net รหัส PNTMP_030120041_00_001)

สัพพะตำราสลาล้านนา

คัมภีร์ใบลานและพับสาที่บันทึกด้วยอักษรธรรมล้านนา

ไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอน ชาดก บทกวีนิพนธ์ ความเชื่อและพิธีกรรมเท่านั้น

หนังสือเล่มนี้ ได้รวบรวมองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะวิชาเคมี

ที่มีการบันทึกไว้ในคัมภีร์ใบลานและพับสา ประกอบด้วย

- ตำราบอกไฟ คือ สูตรการทำบอกไฟขึ้น (บั้งไฟจรวด) บอกไฟดอก (ไฟพะเนียง) บอกไฟดาว (พลุ) บอกไฟเทียน (ไฟเย็น) และบอกไฟข้างร้อง (กระโปก หรือตะโปก)
- ตำราชะทาย-ชะทายจีน คือ สูตรการผสมปูนเพื่อใช้งานฉาบ และงานปูนปั้น
- ตำราผสมหาง คือ สูตรการผสมชาติให้ได้สีแดงที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสร้างสรรคงานศิลปะ
- ตำราน้ำแถม คือ สูตรผสมสีเพื่อใช้ในการงานจิตรกรรม และการทำนํ้ายารองพื้นผิว
- ตำราน้ำหมึก คือ สูตรทำน้ำหมึกเพื่อใช้ในการเขียนพับสาและสักยันต์
- ตำราน้ำคาบ คือ สูตรทำนํ้ายาเคลือบเครื่องปั้นดินเผา (เซรามิก)

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์-โทรสาร 0-5388-5860 , 0-5388-5883

email: ilaccmru@gmail.com www.culture.cmru.ac.th